

Šiame numery

KOMPLIKUOTAS JAUNIMAS KOMPLIKUOTOJ
VISUOMENĖJ.
RELIGIJA DVIDEŠIMTO AMŽIAUS PLEŠI-
NUOSE.
VAIZDAI IR VEDAI SENOJOJ PENNSILVA-
NIJOJ — ŽIBURIAI, KURIE NEUŽGESO.
PROF. DR. JERZY OCHMANSKI APIE PROF.
ZENONĄ IVINSKĄ.
BERNARDO BRAZDŽIONIO EILERASTIS.
KNUT HAMSUNĄ PRISIMENANT.
IS PREL. MYKOLO KRUPAVICIAUS LAISKŲ.
RAKETOS ATSKLEIDŽIA MARSO PASLAPTIS.
NAUJI LEIDINIAI.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
FILMŲ ĮVAIRUMAI.
MOTERŲ GYVENIMAS.

Religija dvidešimto amžiaus plėšiniuose

M. MATUKAS

Techniškojo gamžiaus
galvosena

Mes galime drąsiai apibūdinti krikščionybę kaip dorinio išganymo religiją. Ji, tarpininkaujant savos rūšies asmenybei, siekia sukurti naują sąlytį tarp Dievo ir žmogaus. Šiems santykiams besivystant, buvo įgyvendinta naujoji gyvenimo tvarka, kurios matomąją formą atskleidė Bažnyčia.

Šitoks požiūris į krikščionybę prileidžia ir įteisina tam tikrus tikinčiojo žmogaus įsitikinimus bei susisąistymus, kuriuos šiandieninis, moderniškasis mentalitetas laiko bemaž nepriimtinais.

Techniškoji galvosena neįaučia didelio religijos primygtinumo. Žmonės susidomi religija, kai jie įstengia išsiveržti iš medžiaginių reikinių pasaulio į viršdimentinį pasaulį — antgamtybę. Šiuo atveju praeity svarbiu varikliu buvo nesėkmė rasti pasitenkinimą pasaulio pasiūlomomis bei pažadais. Šiandien tačiau išorinio ir vidinio triukšmo užtvokinimas žmonės jau daugiau neįaučia anos nedarnos tarp žmogaus ir pasaulio.

Moksliniais gamtos tyrinėjimais bei technišku jos išteklių apvaldymu, tampa bendradarbiavimu tarptautine plotme modernusis pasaulis, sukurdamas naujus globalinio masto judėjimus su jų neišsėmiamomis programomis bei neribotomis galimybėmis, yra taip save praturtinęs, tokius puoselėja žmogaus laimei pažadus, kad antgamtinis — dvasinis pasaulis — žmogiškosios sielos troškimai ir siekiai vis labiau pasitraukia šešėlin, ir, jei visiškai nedingsta, tai taikiai nusisaulina į pasamones gilmenas.

Kai bendroji gyvenimo nuotaka susikoncentruoja egzistencijos transformavimo tikslui, kaip tai galima pastebėti pastarojo šimtmečio protinėje veikloje, tai neišvengiama — religija tampa neaktuali.

Prieinama net prie to, jog ginčijama religijos galimybė ir jos atsisakoma, arba ji taip aiškina, tartum ji būtų vien apgaulinga svajonė, kaip žmogiškųjų formų bei savybių priskyrimas dievybei.

Iš kitos pusės, visokeriopų gilesnių religinių pergyvenimų prielaida yra ta, jog tai, kas dvasiniame gyvenime iškyla viešumon, sudaro pačią realybės esmę. Tokiu būdu religija iškelia žmogų virš jo aplinkos ir net nusišaukia į jį, kaip su visatos centriniu faktu.

Bet bendroji technišką gyvenimo linkmė, kaip ir naujieji mokslai, ypatingai griežtai pasipriešina šiai žmogaus teisei į centrinę poziciją, o priešingai, jie bando žmogų pristatyti vien tik kaip jungtį didžiulėje gamtos mašinoje (Eišteinai savo gravitacijos dėsnio įrodė, jog visata visiškai nepanaši į mašiną).

Anot jų, net žemės kamuolio menkumas neišmatuojamuosiuose erdvės plotuose bei žmogiškosios giminės amžiaus nereikšmingumas, palyginus su begaliniais žvaigždžių ir planetų formavimosi periodais, padariny, — dar labiau žmogaus reikšmingumą sumenkina. Esą, kaip galėtų nutikti, jog tokios menkos būties pergyvenimai taptų visatos judesio pagrindine ašimi? Kokiu būdu galėtų tokio menko tvarinio idėjos sukurti visatos giliausių pagrindų bei kūrybinių jėgų sąvokas.

Pavasarinis ledų skeldėjimas

Nežiūrint tokių pesimistinių šių laikų šviesuolių minčių apie visatą ir žmogų, vis dėlto šiandien pastebimas žymus religinių interesų atgimimas. Tai nėra apologetinių pastangų išdava, o greičiau pačios žmogiškosios patirties vaisius. Laikas ir marksistinė praktika parodė, kad nėra lengva žmogaus gyvenime religiją iš-

V. Kašuba

Sv. Rašto tekstų detalė metalė

Komplicuotas jaunimas komplikutoj visuomenėj

Šiais jaunimo kongreso metais atsiranda ir mūsų spaudoje idomių straipsnių apie jaunimą, straipsnių, ieškančių atsakymo į tai, kodėl jis šiandien yra daugiau pasikeitęs, kaip kad anais laikais, kai mes, vyresnieji, buvome jauni.

Esama įvairiausių nuomonių apie šiandieninį jaunimo nerimą. Ir tose nuomonėse sunku susigaudyti. Kodėl taip yra? Net kaip, iš tiesų, yra? Įvairūs teoretikai (Galbratas, Marcuse, Reichas) vis naujom knygom stengiasi atrasti priežastis, prasmę ir duoti teigiamą linkmę šioms judėjimams ir jų pasikeitimams logikai (žr. š. m. "Aidų" Nr. 4).

Turime ir tokių, kurie kiekvieną šiek tiek revoliucinę apraišką tuoj sieja su Maršku ir proletariškais judėjimais. Kiti kritikuojami tokius teoretikus kaip A. Touraine, A. Wellmer, N. Birnbaum, nes jie šiuose judėjimuose, šiandien jau nevyraujant tam senajam "darbininkų ir išnaudotojų kapitalistų" elementui, būtinai net persitengdami ieško kito — naujo proletariato (N.Y.R. of BKS, apr. 6, 72).

Ši naują proletariatą anie randa ekonomiškai gerai gyvenančiuose analistuose technikuose su patyrimu ir universitetų bendruomenėse, neturinčiuose sprendžiančio balso ir autoriteto.

Palikę senąjį konfliktą (kapitalizmo ir darbo), kuris prarado jau savo centrinę poziciją, anie mato naujas dominavimo formas tarpe tu, kurie valdo komplikuotą ekonomines ir politines institucijas, ir tu, kurie yra tik jiems "priklausantieji dalyvautojai". Tai akivaizdu ir sluoksniuotuose socialistiniuose kraštuose gyvenančiam ir Bažnyčios hierarchijos saujoj esančiam vikarui, kuriam "tarp visą galią turinčio

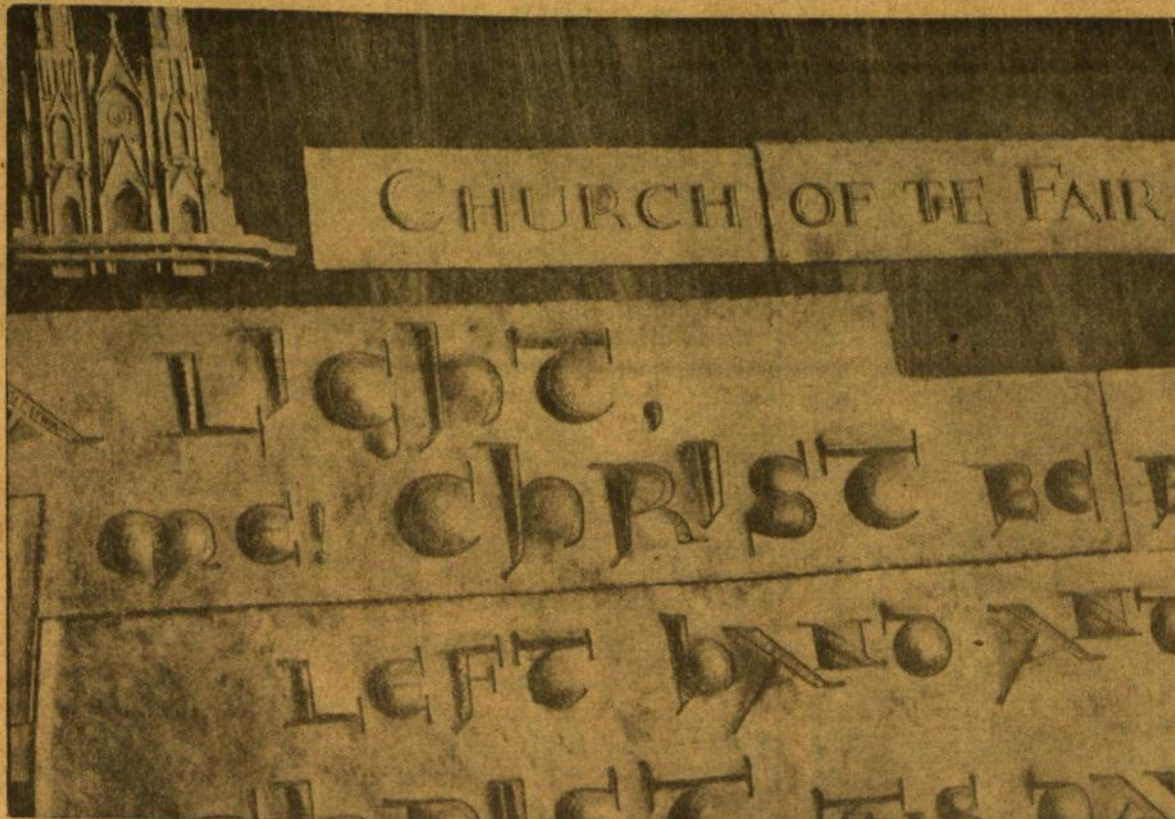
"darbdavio" klebono ir tik šventimais apdovanoto "proletaro" dialogas vargiai tebuvo įmanomas". Žr. Aidų Nr. 5, 72.

Taigi tie "priklausantieji dalyvautojai" ir yra šiandien krikščijami naujuoju proletariatu, nes jie padeda valdančiajai grupei išsilaikyti jos dominuojančiąją poziciją. Kad ir gerai uždirbdami, jie yra manipuliuojami. Būdami globaliniais, jie turi vis prisitaikinti, tapdami vis panašesniais ir panašesniais vieni į kitą.

Tokių būdu, pagal A. Touraine ir kt. galvojimą, šiandien mūsų komplikutoj technoelektroninė visuomenė kiek nepriklausomi yra tik dideli ekspertai, specialistai, generalistai — intergratoriai, aukšto mokslo titularai. Kiti — ir jaunimas — tik bebalisiai globaliniai, kurie dėl to ir nerimsta, maištauja ir ieško bent autonominių savų kelių, nieko kito negalėdami nei daryti, nei ką gudresnio pasiūlyti.

Tai toks maždaug yra tas galvojimas, kuris kritikuojamas vėl įvairiopa. Čia tik pateikiame mintis, kad žinotume, ką reikia kritikuoti, ir būtų labai idomu išgirsti tokią kritiką, jei kas ją parašytų. Bet, iš kitos pusės, atrodo, kad didelės tragedijos nėra. Ir tai, kas yra blogo, dauguma gal net neįsąstų. Bet, nesimokę istorijos gimnazijoje, studentai jos piliules gauna pirmą kartą universiteto suole, jau subrendę. Istorija yra pasikeitimu, revoliucijų istorija. Subrendęs jaunuolis šiandien gal istoriją perima net per daug rimtai, kaip kadaise vyresnieji, būdami 13 metų, perimdavo piratus ir kaubojus. Uždegti idomių profesorų, studentai šiandien žaidžia "Robespie-raq", "Maratą" ir kitus šių dienų ekstremistus.

(Nukeita į 2 psl.)

V. Kašuba

Religinių tekstų skulptūra metalė

braukti, kad jos nuslopinimas reiškia nuostolį, žalą, kurią žmogus gali pakęsti tik laikinai, bet ne visą laiką.

Religinių nuosmūkių prasideda vidinio gyvenimo suskilimas, kuris ilgesniame bėgyje grąšina sunaikinti mūsų būsenos prasmę ir žymiai suniekina žmogiškąją prigimtį.

Anoji grėsmė neišvengiamai išsaulia atoveiksmį, išsivystantį į gaivalingą jėgą, sukeliančią judėjimus, kurie pakelčia žmogiškosios egzistencijos sąlygas ir žmogui išsaulia visai kitą nusišaukiamą religijos atžvilgiu (kaip matyti ir iš dabartinio elektroninio religinio įkarščio bangos, palietusios JAV jaunimą).

Vis iš naujo gyvenimas pulsuoja įvairiomis kryptimis. Jokia asmenybė, nors ir kaip save belaikytų modernia, jeigu ignoruotų šiuos paskutiniuosius posūkius tikybinėje srityje ar bandytų sumažinti jų reikšmę, negalėtų skelbtis teisingai išskaitanti laikų ženklus.

Religija pasisako už tai, kad Dievas, o ne žmogus, yra daiktų ir dalykų saiku. Ji todėl atstovauja tiesai, kuri pranoksta žmogiškuosius įnorių ir nuomones, — tiesai, apsprendžiančiai ir teisiančiai visą žmogaus elgseną.

Jeigu tokio nepriklausomo tiesos saisto nebūtų, tada negalėtų būti ir tokių dalykų, kaip mokslų ir filosofijos, nei dvasinio pasaulio stovybos, nei dvasinės kultūros, priešingos grynai medžiaginei kultūrai. Tada jau nebūtų jokios tiesos ar netiesos normos mūsų privačioms nuomonėms bei polinkiams. Pradingus

ir žymiai suniekina žmogiškąją prigimtį.

Anoji grėsmė neišvengiamai išsaulia atoveiksmį, išsivystantį į gaivalingą jėgą, sukeliančią judėjimus, kurie pakelčia žmogiškosios egzistencijos sąlygas ir žmogui išsaulia visai kitą nusišaukiamą religijos atžvilgiu (kaip matyti ir iš dabartinio elektroninio religinio įkarščio bangos, palietusios JAV jaunimą).

Vis iš naujo gyvenimas pulsuoja įvairiomis kryptimis. Jokia asmenybė, nors ir kaip save belaikytų modernia, jeigu ignoruotų šiuos paskutiniuosius posūkius tikybinėje srityje ar bandytų sumažinti jų reikšmę, negalėtų skelbtis teisingai išskaitanti laikų ženklus.

Religija pasisako už tai, kad Dievas, o ne žmogus, yra daiktų ir dalykų saiku. Ji todėl atstovauja tiesai, kuri pranoksta žmogiškuosius įnorių ir nuomones, — tiesai, apsprendžiančiai ir teisiančiai visą žmogaus elgseną.

Jeigu tokio nepriklausomo tiesos saisto nebūtų, tada negalėtų būti ir tokių dalykų, kaip mokslų ir filosofijos, nei dvasinio pasaulio stovybos, nei dvasinės kultūros, priešingos grynai medžiaginei kultūrai. Tada jau nebūtų jokios tiesos ar netiesos normos mūsų privačioms nuomonėms bei polinkiams. Pradingus

aukštesniajai normai, dingsta ir verčių skirtumai. Kokio paikio sujaukta nuomonė taps tada tiek pat verta, kiek ir išsimokslinuso ar specialisto tvirtinimai.

Tokiai padėčiai esant, niekas negalės pakilti aukščiau kito, ir beliks tikslai paskelbti, jog visa ir bet kokia galia yra masėse. Tada literatūriniai ar meno laimėjimai bus apsprendžiami populiarumu masėse (best seller) arba masės pavergusių despotų įnoriais.

Gana sujauktais laikais gyvenant, būtina, kad stiprus nepriklausomas dvasinis gyvenimas būtų tuo saiku, kuris atskirtų grynąją tiesos aukšą nuo žmogiškųjų klaidų priemaišos. Tačiau anoji dvasinė nepriklausomybė tepasiekikiama tik dorovingumu. Dorinio gyvenimo nuosmūkis neišvengiamai susilpnina aną dvasinę gyslelę, užtikrinančią žemesnės žmogaus prigimties sutvarkymą. Nes mes iš tiesų jau praradome valios jėgą, nustojomė būti mūsų pačių viešpačiais, o tapome drumzlinų impulsų ir palinkimų vergais, ir ne kartą tai pavadiname (net nepastebėdami ironijos) aukščiausiu laisvės pasiekimu.

Pati religija dabar jau bando tartum naujai prisikelti iš žmogiškojo gyvenimo griuvėsiu. Ji stengiasi save įdaiginti naujuose plėšiniuose. Net ir tai, kas yra

(Nukeita į 4 psl.)

Vaizdai ir veidai senojoje Pensylvanijoje (2)

Žiburiai, kurie neužgeso

VLADAS RAMOJUS

Prieš išvykstant kelionei į Pensylvaniją, prof. J. Zilevičius, tas apylinkes lankęs 1930 m., vėliau ten buvęs 1939 m., patarė neaplenkti senų lietuviškų salinių, nes, esą, ten būsią galima susitikti daugiau vyresnios kartos lietuvių, išgirsti įdomesnių prisiminimų, užrašyti tautosakos, susirasti senų knygų, gaidų. Į tuos profesoriaus žodžius atkreipiau dėmesį ir vieną vakarą Senadoriuje, kai grįžom po dienos uždaivinio, pasileidau ieškoti lietuvių laikomų salinių. Vieną jų suradau tokioje dauboje už geležinkelio bėgių. Išsikalbėjus paaiškėjo, kad salinio savininkė yra neblogai lietuviškai kalbanti III kartos Amerikos lietuvaitė Darta Malakauskaitė, Lietuvos atstovo Washingtono J. Kajecko tolimą giminaitę. Visi žinome, kad dabartinis Lietuvos atstovas Washingtono yra gimęs Senadoriuje, o mokslus išėjęs Lietuvoje. Naujiena ta, kad Kajeckai savo sūnų Sutvirtinimo sakramento priėmė iš Washingtono buvo atvežę į tėvelio gimtąjį Senadorių, ir jis sakramentą priėmė lietuvių Šv. Jurgio bažnyčioje.

Mums besisnekučiuojant, kažkas paklausė, kaip aš nebijau tokį rajoną vėlai vakare vaikščioti? Mane tas klausimas nustebino: juk esu ne rasiniai besikeičiančioje Chicagoje ar kuriam kitam Amerikos didmiestyje, bet ramiai Senadoriuje, kur žmonės tokie geri bei draugiški. O pasirodo, jog maždaug prieš 10 metų ir šį rajoną saugiai negalėdavo įeiti joks atvykęs iš kito miesto. Tokį tuoj apmušdavo vietos lenkai ar kiti padaužos. Tai išgirdęs, kiek susirūpinau, kaip reikės grįžti nakvynei į viešbutį, nors gal pasakotojai apie tariamus primušimus tik juokavo. Buvau maloniai nustebintas, kai tuojau prisistatė jaunas vyrukas ir pasiūlė palydėti. Tai buvo ką tik iš marinių grįžęs IV kartos Amerikos lietuvis Kazys Gavėnas. Jis su manim kalbėjo lietuviškai, jam užteko žodžių, ir tarimas buvo gana sklandus. Kai paklausiau, kur jis išmokęs lietuviškai, atsakė, kad 1962 m. baigė Senadoriaus liet. Šv. Jurgio parapijos mokyklą su lietuvių kalba.

Kitą rytą to vyruko pavarde su džiaugsmu paminėjau prel. J. Karalių. Šis atsakė, kad, kai ilgiau pabūsiu Senadoriuje, tokių pavyzdžių sutiksi žymiai daugiau. Ilgai laukti nereikėjo. Kartą užėjau į miestelio valgyklėlę, esančią centrinėje gatvėje, kurios savininkas yra lietuviškai kalbantis arabas. Jis mane supažindino su stambiu, gražiai nuaukusiu televizijos srities darbuotoju, tepasakydamas anam tik: "Kalbėk su juo lietuviškai!" Aukštasis vyras, vos nesenai baigęs Notre Dame universitetą, ne tik pasisakė savo pavarde, bet ir ją užrašė — Jurgis Uritis-Juraitis. Kelias minutes kalbėjomės su juo lietuviškai, neįterpdami angliško žodžio. Sakėsi esąs III kartos Amerikos lietuvis, baigęs liet. Šv. Jurgio parapijos mokyklą su lietuvių kalba. Buvom sutarę su juo pasimatymą ilgesniam pokalbiui, bet kitą dieną paskambino ir atsiprašė, kad tarnybos reikalais turįs skubiai išvykti.

Gal vienas iš aukščiausių ir gražiausių naujųjų vidurinės kartos vyrų Senadoriuje yra Albinas Dumbliauskas. Savo kilme jis senadoriškis, čia gimęs ir užaugęs, bet kai mūnėina i krautuve, tai visas prekes užsisako tik lietuviškai, nes taip mama jį išmo-

Nykstantis Senadoriaus miestas — pirmoji JAV lietuvių sostinė — 1972 m. gegužės mėn. Nors Chicagoje jau žaliavo medžiai, bet pavasaris lėtai slinko į Pensylvanijos kalnų rajoną. Kryžiu pažymėta lietuvių Šv. Jurgio bažnyčia.

kiusi. Ir apleimai visų kartų Senadoriečiai pvz. grybus vadina tik lietuviškais vardais, nes angliškai nežino net jų pavadinimų. Šalia Dumbliausko, mums susitikus lietuvių katalikų veteranų klube, buvo ir dainininkas Jonas Noreika. Tai ilgametis liet. parapijos choro giedorius bei solistas, paskutiniu metu dėl ligos netekęs kojos. Kai susėda į kėdę su A. Dumbliausku ir pradeda lietuviškai kalbėti, atrodo, kad būtų gimę Lietuvoje. Trečiasis tos kompanijos dalyvis, Robertas Domijonaitis, jaunas vyras ir turįs gerą tarnybą, vaikystėje lietuviškai gerai kalbėti nešmoko, bet savo širdyje yra užkietėjęs lietuvis. Todėl dabar po darbo visu uolumu lanko suaugusiųjų liuanistinius kursus, kad tik geriau lietuvių kalbą išmokyti.

Tuos čia suminėtus ir nesuminėtus vyrus vadina "žiburiai, kurie neužgeso". Skaitytojai paklaus — kodėl? Dėl to, kad jų širdyse Lietuva ir lietuviški reikalai yra gyvi, nors jie atstovauja jau nebe antrai, bet trečiai ar ketvirtai Amerikos lietuvių kartai. Kiekvienais metais rugpjūčio 15 (ar artimiausią sekmadienį) jie visi būna Lietuvių dienos Lakewood parke 10-12,000 lietuvių minioje. Kai į viešumą iškilo Kudirkos išdavimo faktas, tie

vyrų, drauge su kitais, čia surinko tūkstančius parašų, vietiniuose lakraščiuose pravedė straipsnius ar net vedamuosius. Vieną tokių vedamųjų matėm mūsų kelionės metu Mt. Carmel amerikiečių laikraštyje, nors buvo jau praėjęs gerokas laiko gabalas nuo S. Kudirkos išdavimo ir jo bylos sovietiniame teisme. Taip pat prel. J. Karalius ir jo įkvėpta eilė jaunųjų parapijos vyrų vietos amerikietiškoje spaudoje su dideliu užsidegimu rašo straipsnius, įrodinėdami Kosciuskos kilimą. Kodėl Kosciuskos reikalas jiems ir šiandien toks aktualus? Kad atsakytumėme į tai, reikia giliau pastudijuoti Senadoriaus lietuvių praeitį, jų ilgą kovą su lenkais, kurių metu lietuvių patyrė taipgi nemažai pralaimėjimų. Dar ir šiandien daugelyje vietų Senadoriaus lietuvių lenkus gerokai pakeikia, visi iki vieno juos vadindami možiurais.

Vieną vakarą vietos kunigai i kleboniją pasikvietė Senadoriaus lietuvių pažiūrą dr. Mariją Remeikaitę. Su daktare kartu atvyko ir jos brolis Dan Remeika, Washingtono esančioje Walter Reed ligoninėje einąs departamento viršininko pareigas, gavęs apie 10 apdovanojimų už tyrimus vėžio srityje. Su jų atvykimu vėl naujas lietuviško vėjo gūsis įsiveržė

į seną kleboniją, nors abu gimę Amerikoje, mūsų lankomam Senadoriuje. Daktarės mintys nukrypo į vaikystę, į Šv. Jurgio pa-

Dr. Marija Remeikaitė

(Lietuvių foto archyvas)

rapiją. Tada parapiją lankė garbingos atminties arkiv. Jurgis Matulaitis, atvykęs iš Lietuvos. Marija buvo parinkta pasakyti kalbą lietuviškai ir įteikti svečių gėlių. Tai buvusi jos lietuviško — visuomeninio darbo pradžia.

Vėliau daug kartų tekdavo pačiai pasirašyti lietuviškas kalbas ir jas pasakyti minios. Ji buvo pirmoji moteris, kuri pasakė pagrindinę kalbą Lietuvių dienoje Lakewood Parke, prieš maždaug 20,000 minia. Ji buvo pirmoji moteris, tą dieną pravedusi. Baigusi medicinos studijas Penn State universitete, greit pateko nare į Penn State Medical Society Speakers Bureau, vėliau buvo net to vieneto prezidente. Nuolat ir nuolat tiek medicinos, tiek ir visuomeniniais reikalais kalba per amerikiečių radiją. Kur yra tik proga, primena ir Lietuvą.

Vienais metais bičiuliai Kajeckai dr. M. Remeikaitę pasikvietė į Lietuvos Nepriklausomybės šventės progą rengtą priėmimą Lietuvos atstovybėje Washingtono. Ten dr. Marija susipažino su tuometinio valstybės sekretoriaus Dean Rusk žmona. Su ja laiškais bei sveikinimais pasikeičia iki šių dienų. Taip pat ji gavo ir ponios

Rusk asmenišką nuotrauką su autografu.

Per 21 metus Senadoriuje besiversdama medicinos praktika, ilgąs valandas pacientų nuolat užgulta, dr. Marija, rūpestingai globodama sunkiai ir nepagydomai sergančią senutę mamytę, niekad nepamiršta, kad ji yra lietuvaite. Jei tik laikas leidžia, visada skuba į tas Mišias, kur sakomas lietuviškas pamokslas, kur lietuviškai giedama.

Kun. A. Keziui iš visų pusių ją fotografuojant, dr. Marija prasiarė: "Nėjau į lietuvišką mokyklą (tais laikais Šv. Jurgio parapija dar neturėjo savosios mokyklos), bet pati kitus mokiau lietuviškai. Neseniai turėjau nemalonių atsitikimą ir net paraudau iš gėdos. Į ofisą atėjo lietuvis pacientas ir aš pamiršau, kaip lietuviškai pavadinti inkstus". Plačiau išsikalbėjus lietuviškaisiais klausimais, daktarė toliau tęsė: "Man pikta, kad kai kurie lietuvių kilmės pacientai ofise nenori su manim kalbėti lietuviškai. Tokiais atvejais aš juos sugėdinu. Savo pacientų nuolat prašau, kad jie savo vaikus mokytų lietuviškai".

Didijį įkvėpimą ištikimai tarnauti lietuvių bei dr. Marijai davė jos tėvai. Vakara, ant kelių suklupę, visi namuose giedodavo lietuviškas kantičkas, tekalbėjo tik lietuviškai. "Man gyvenimas toks mielas", pasakojo daktarė, "kad ir kiekvieną sekundę dėkojant Dievui, to būtų negana".

Senadoriaus lietuvių klube teko susitikti ir kitą daktarę — dantų gydytoją Antaną Kalinauską. Jis kiekvieną dieną po darbo reguliariai užsuka į klubą specialiai pasikalbėti lietuviškai,

(Nukelta į 4 pusl.)

KERTINĖ PARAŠTĖ

(Atkelta iš 1 psl.)

Ir kultūros mažosios piliulės čia gaunamos beveik pirmą kartą universitete, kurios vyresniųjų laikais buvo jau ragaunamos gimnazijoj. Pirmas jų skonis burnoje, net nesuvirškinus, išsiskiria ir tas keistas kultūrinės reakcijos, kaip sakysim, ilgi "istoriniai" plaukai, keisti ist. drabužiai, keista primityvi muzika, grindžiama vienapusiu pažinimu, vienos epochos stilium, ritmu.

Dalykai jų perimami kiek kitaip, todėl tiek daug ir nuomonių. Tačiau ir dabarties situaci-

joj matomas net Vakarų pasaulio Renesansas (Yankelovich) ir panašiais skambiais vardais pavadinti ateities istorijos puslapiai. Naujasis jaunimas yra kitaip paruoštas ir išauklėtas, kitaip ir reaguoją. Televizija ir spauda jaunimą stebi, dėl jo ginčijasi, jį analizuoja. Bet pats jaunimas dažnai neįsijaučia, kad jis yra retoroje, kad jis net "gvinėjos kiaulytė" kai kam pasidaręs. Bet kas žino, gal koks atsakymas iš tų visų judėjimų analizės kada nors ir bus atrastas, nors mūsų daugumai, tiek išskendėjusiai ir patyrusiai išsivijoj, kartais atrodo visa tai dėmesio nevertais svaichiojimais. P. Mln.

Tel. ofiso HE 4-5849 rez. 588-228

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGA
2434 West 71st Street

Val. pirm. 10-12 val. ir nuo 7 iki 9 val. vak. antr. penkt. 1-5 val. ir 6-8 val. šeštad. 12-14 val. ir 15-17 val.

Dr. Ant. Rudoko kabineto perėmė
DR. EDMUND E. CIARI
OPTOMETRISTAS
709 West 51st Street

Tel. GR 8-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. 10-12 val. ir nuo 7 iki 9 val. vak. antr. penkt. 1-5 val. ir 6-8 val. šeštad. 12-14 val. ir 15-17 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8 6964
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsilepia, skambinti: MI 8-0001

Tel. — BE 3-5398
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rezid. — PROspect 8-0081
DR. JANINA JAKSEVICIUS
JOKSIA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street

Pirmad., antr., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3344 West 63rd Street

VAL: kasdien nuo 1-4 p. p. ir iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 3-1581
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. ALG. KAVAILIONAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
5540 South Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 585-2525

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį. Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet

Tel. RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street

Val: pirmad., antr., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vakar. Trečiad. 12-3 val. p. p. ir šeštad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKU IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue

Pirm., antr., ketvirtad. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakar. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.

Ofiso telefon. RE 7-1168
Rezid. tel. 239-2019

Perskaite "Draugą" du kartus
vite bitiem: nasiskaityti

Tel. ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801

DR. NINA KRAUCEL
KRIAUCELIONAITE
AKUŠERJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 S. Kedzie Ave.
Tel. WA 5-2670, neatsilepusi skambinti 171 0225 Valandos pagal susitarimą

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HE mlock 6-354

Ofiso ir rezidencijos valandos pagal susitarimą

DR. I. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGA
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)

Pirmad., antr., ketvirtad. ir penkt. nuo 3 val. popiet iki 7 val. vak. Ketvirtad. ir šeštad. nuo 9-7 ryt. iki 11 val. ryt. — tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149

Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"

Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800 Namų 925-7697

Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadieniais uždaryta

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslių ir Prostato CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antr. nuo 1-4 popiet ir ketvirtad. nuo 5-7 vakar.

Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELiance 5-4410

Res. GROvehill 6-0817
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 9 val. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TEL. — 925-8290

Valandos: 2-8 v. v. penktad. 10-12 ryt. 2-8 val. vak. šeštad. 1 iki 6 v. vak. Treč. ir šeštad. uždaryta

Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAJURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez., 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1223

Ofiso val: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6199
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Val. pirm., antr., ketv. ir penktad. 1-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta

TEL. PROspect 6-9400
DR. ONA VASKEVICIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGA
6648 South Albany Avenue

Val: pirm., antr., ketv. 6-8 v. vak. penktad. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road

Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4856
Val: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8 penkt. 7-11 Šešt. pagal susitarimą

Biologas Danielius Remeika, gimtojo Senadoriaus liet. Šv. Jurgio parapijos klebonijoje.

(Lietuvių foto archyvas)

Zenono Ivinskio nuopelnai Lietuvos istorijos mokslui

PROF. DR. JERZY
OCHMANSKI

Redakcijos pastaba. Šį prof. dr. Jerzy Ochmanskio straipsnį skiria prof. Z. Ivinskii prisiminti, perspaudiname iš Lenkijos lietuvių kultūrinio žurnalo "Varnos" 1972 m. gegužės - birželio mėn. Nr. 5-6. Prof. Jerzy Ochmanskis (gim. 1933) yra jaunas ir kūrybingas lenkų istorikas, išskirtinai besidomintis Lietuvos istorija. Lietuvos istoriją jis ir dėsto Poznanės universitete, Lenkijoje. Norėdamas nuodugniai susipažinti ir su lietuvių istorikų veikalais, jis puikiai išmoko lietuvių kalbą, laisvai kalba ir rašo lietuviškai, su savo bičiuliais mokslininkais lietuviškai susirašinėja lietuviškai. Lietuvos istorijos klausimais nemažai rašo lenkų mokslo žurnaluose, o stambiais veikalais yra išleista šios jo lietuviškosios studijos lenkų kalba: Powstanie i rozwój latyfundu w biskupstwie wileńskim (1387-1550) 1963 (223 psl.). Litewski ruch narodowy — kulturalny w XIX wieku (do roku 1890) 1965 (201 psl.). Historia Litwy 1967 (347 psl.).

Lietuvos istorijos mokslą ištiko skaudus smūgis — 1971 m. gruodžio 24 dieną Bonn mieste mirė Zenonas Ivinskis, vienas žymiausių Lietuvos istoriografijos atstovų.

Zenonas Ivinskis gimė 1908 m. gegužės 25 d. Zemaitijoje, Kaušėnų kaime, pasiturinčio ūkininko šeimoje (49 ha). Jis augo tautiškai susipratęsioje šeimoje, susigiminiavusioje su žymiu tautiniu veikėju Latrynų Ivinskiu, XIX a. vidury leidusiu liaudies kalendorius lietuvių k. Pradžios mokslą gavo iš tėvų ir vyresniųjų brolių, o pirmas Pasaulinis karas atpaikdavo jį nuo rusiškos mokyklos lankymo prievolės. Mokykliniai metai Z. Ivinskiui sutapo su Lietuvos nepriklausomybės atstatymu, kai 1918 m. Telšiuose buvo atidaryta lietuvių gimnazija. Šią mokyklą Z. Ivinskis pradėjo lankyti drauge su broliais Juozu ir Jonu. Būdamas už brolius jaunesnis, Zenonas pradėjo nuo paruošiamosios klasės, bet per pusmetį jis pasivijo moksle savo brolius ir pirmąją klasę lankė jau drauge su jais. Sekančiais metais Z. Ivinskis kartu su broliais persikėlė į Plungės gimnaziją, kuri buvo arčiau tėviškės (2 km. nuo Kaušėnų). Paskutinę (aštuntąją) klasę baigė vienok Telšiuose. Jo brandos atestate figūravo vien penketai. Tuometiniai Z. Ivinskio susidomėjimai vis aiškiau krypto literatūros, geografijos ir istorijos linkmėm. Savo mokytojo Juozo Gedgaudo patariamais, 1925 m. rudenį Z. Ivinskis įstojo į Lietuvos Universitetą Kaune, pasirinkdamas istorijos studijas. Pradžioje jis ketino studijuoti antikinę istoriją, bet ūmai įsitikino, jog daug svarbesnis bus savos tautos praeities pažinimas, nes gimtosios istorijos barai dirvonavo. Studijuojant daugiausia naudotos jam davė Lietuvos istoriko Antano Alekno paskaitos bei nurodymai. Alekna įdiegė Z. Ivinskiui gero istoriko priedermę — kiek galint daugiau remtis šaltiniais — ad fontes. Alekna buvo kritiškas tyrinėtojas, o tokie kaip tik ir būna vispusiškai ir bešališki mokslininkai. Šį kritiškumą ir objektyvumą perėmė iš jo ir išvystė Z. Ivinskis, gabiausias Alekno mokinys. 1929 m. pavasarį Z. Ivinskis baigė Kauno universitetą. Jo gabumai tapo pripažinti ir jis gavo stipendiją tolesniam mokslui užsienyje. Išvyko į Vokietiją, kuri garsėjo geromis istorijos mokyklom, bet ten jau kėlė galvą fašizmas. Vieną semestrą studijavo Muenchene, o paskiau Berlyne, kur prof. A. Brack-

versitetinio gyvenimo srautą. Hitlerinės okupacijos metais 1941-1942 m. Z. Ivinskis išrenkamas savo fakulteto dekanu Kauno universitete. Dekanavimo metu, suėjęs į konfliktą su okupantais, atsisakė šių pareigų. Tik sunkios ligos dėka išvengė fašistinių būdelių keršto ir koncentracijos stovyklos.

1944 m. rudenį Z. Ivinskis su išeivių banga paliko gimtąjį kraštą, pasirinkdamas nedėkingą emigranto dalį. Po karo sunku jam buvo rasti tinkamą darbą. Z. Ivinskis buvo priverstas imtis įvairiausių darbų: Vokietijoje dirbo Raud. Kryžiuje, mokytojavo lietuvių gimnazijoje (1945-1947), veikė politinėse lietuvių organizacijose, skaitė paskaitas. Pagaliau, 1949 m. gavo kuklią stipendiją mokslo darbui, persikėlė į Romą ir ėmė rausti Vatikano archyvuose, ieškodamas Lietuvos istorijos šaltinių. Surinkęs daug turtingos medžiagos, ėmėsi jos tvarkymo. Pasirodė, kad daug lengviau jam buvo išleisti monografiją "Šventas Kazimieras" (1955), negu daug svarbesnę studiją apie Melchiorą Giedraitį ir jo laikų Lietuvą XVI ir XVII a. a. savaratoje. Pastarojo darbo paskelbė tik fragmentus straipsnių forma, 1953 m. pradėjo bendradarbiauti monumentalioje "Lietuvių Enciklopedijoje". Tam leidiui parašė ištisą eilę straipsnių, papildytų bibliografinėmis pastabomis, kurių žymi dalis buvo jo paties tyrinėjimų rezultatai. Tuo metu antrą kartą vedė (Paulina Talanskaite), iš tos santuokos susilaukė sūnaus Kęstučio. 1955-1956 baigėsi Ivinskiui emigrantiško skurdo metas. Jis tapo Bonn mieste Baltisches Forschungsinstitut direktorium ir suėjo į glaudesnę kontaktą su tenykdūčiu istorijos mokslu. 1963 m. pradėjo dėstyti Bonn universitete kaip Gastprofessor (profesorius — svečias) Rytų Europos istoriją. 1964 m. tame pačiame universitete antrą kartą habilita-

"Savo paskaitose stengiuosi būti objektyvus, juo labiau, kad niekas manęs netrukdo ir jokių pastabų nedaro. Esu daug kartų pasakęs paskaitose ir pratybose savo nuomonę ir dėstęs teigimus, kurių vokiečiai niekada nedarytų". Kitą kartą 1966.XI.21 rašė, kad, jeigu jo paskaitų laisvė būtų varžoma, tuoj pat grįžtų Romon. Savo paskaitoms medžiagos šėmėsi iš naujausios lenkų literatūros, kurios vokiečiai apamai nepažįsta, arba neskaito. Nuolat primindavo savo poreikius šioje srityje ir prašė reikalingiausių jam leidinių. Tai rodo jo mokslinį solidumą. Netenka abejoti, kad Lenkijos istoriją Bonn universitete jis dėstė kaip tikras žemaitis — sąžiningai ir su dideliu dalyko pažinimu. Tai reikia pabrėžti tuo labiau, kad — kaip jis Pats savo laiške 1966.XII.23 d. man rašė — jis buvo vienintelis nevokiečių, dėstęs Federalinėje Vokietijoje Lenkijos istoriją. "Jaunimas manęs klausio. Vyresnėje generacijoje dar yra senųjų (nacių) atūgų, bet jų nėra daug. Dabar vokiečiai mielai priima kritišką žodį". (Laiškas iš Romos, 1964.X.4).

Paskutiniame laiške, rašytame man 1971.VI.18, atsiprašęs už ilgą nerašymą, pranešė, kad rimtai sirgo, bet po operacijos pamazū pradėjo sveikti. Jo staigiai mirtis jo bičiuliams buvo skaudžiai netikėta. Paliko mus pilnas kūrybinių jėgų mokslininkas, degas noru padaryti dar daug neatliktų darbų.

Vienu laikotarpiu Z. Ivinskis vedė savo asmeniską dienoraštį. To dienoraščio ištraukas, paimtas iš Lietuvoje palikto rankraščio, o liečiančias 1938-1940 metus, paskelbė vilniškė "Tiesa" (1960.76-79, 82 nr.). Anuometiniai užrašai rodo, kad Z. Ivinskis labai gyvai domėjosi savo krašto politiniu gyvenimu. Jo simpatijos aiškiai linko krikščioniškosios demokratijos pusėn, jis nepritarė autoritatyviniam A. Smetonos ir tautininkų režimui. Z. Ivinskio dienoraštis galėtų būti vertingu istorijos šaltiniu, nes autorius pažinojo daug žymių savo krašto žmonių. Buvo metas, kada kai kurie Lietuvos intelektualai simpatizavo nacionalistams, nes jame matė "planą, sistemą, valią" (Z. Ivinskio užrašai 1938.XI.16). Hitlerinės

Poetas Bernardas Brazdžionis prie Muzikos centro rūmų Los Angeles mieste, Kalifornijoje. Kairėje matome skulptūrą garsaus skulptoriaus Jack Lipshitzo, gimusio Lietuvoje, Druskininkuose. Bernardui Brazdžioniui, vienam iš žymiausių dabarties mūsų poetų, šiemet suėjo 65 metai. Jo visos poezijos rinktinė "Poezijos pilnatvė" išleista 1970 metais nepaprasto gražumo monumentalio leidiniu. Ir pensijos amžiaus sulaukęs, poetas šviesiai žvelgia ateitin, yra pilnas gero ūpo, ką liudija ir šis spausdinamas vienas iš naujausių jo eilėraščių.

Nuotr. V. Maželio

Bernardas Brazdžionis

OLEANDRŲ ŽYDĖJIMO METAS

(Currente calamo)

Vista (California), pakeliui San Diego.
Perkam vieno akro sodą riešutų.
Oceanside pakrantė plaka putą sniego.
Saulės, šlapio vėjo pernelę apstu.

Saulę gauda vešlūs lapai avokadų.
Kaktusas, va, merkia palmei vis-a-vis.
Vakarop cikadų klausomės be žado.
Žiburiuos pakalnė dangiškai žavi!

Mirga vakarinė viršum San Clemente.
Minga ir pasaulis, toks nebegrasus...
Tik dabar, atrodo, pradėdam gyventi,
Pensijon paleidę rūpesčius visus.

Po beržais susėdę geriam Cibo midų.
Valgom ožkų pieno sūrį su medum.
Ir nebijom smogų, nei pliktų Temidų.
Ir dėkojam Dievui, tikim vėl žmogum.

Oleandrų krūmai kraustosi iš proto, —
Confetti con fuoco beria pakelėm,
O aš visą šitą žemės džiaugsmo puotą
Sudedu linksmai lietuviškom eilėm.

1972, rugpjūtis

Currente calamo — lot. "greita plunksna".
Con fuoco — ital., muzikinis terminas — ugningai.
R e d.

Prof. Zenonas Ivinskis tarpe bičiulių pokario metais, D. P. stovyklų laikais, Vakarų Vokietijoje. Pirmoje eilėje iš kairės: Stasys Barzdukas, prof. Zenonas Ivinskis, dr. Adolfas Damušis; antroje eilėje iš kairės: žurnalistas Julius Būtenas, netrukus po to su laisvės kovos uždaviniais grįžęs į Lietuvą ir ten žuvęs partizano mirtimi, ir Juozas Pažemekas-Pažemėnas.

Nuotr. V. Maželio

ir "XX Amžiaus" redaktoriaus pavaduotoju. 1937 m. išrenkamas Teologijos - Filosofijos fakulteto tarybos sekretorium. Šias pareigas ėjo iki 1940 m. Sukūrus tarybų valdžią Lietuvoje, vienus metus dirbo kaip kultūros istoriją sostinėje valstybės, dėstė Vilniaus universitete. Administracinis darbas Kauno universitete įtraukė jį į bendrauni-

vosi Lenkijos ir Baltijos kraštų istoriko specialybėje, gaudamas veniam legendi. Tai jį labiau suartino su lenkų istorijos mokslu ir atidarė duris į profesūrą Bonn universitete. Kaipgi jis atliko savo uždavinį, dėstydamas Lenkijos istoriją sostinėje valstybės, anuomet revizionistiškai nusiteikusios i Liaudies Lenkiją? Savo laiške 1968.IX.14 jis man rašė:

okupacijos metais toji "plano ir valios" sistema grasė Z. Ivinskiui kacetu. Kai dauguma jo tautiečių savo emigracinės tėvynės ieškojo už vandenyno, Z. Ivinskis kietijoj. Tuo būdu jis galėjo naudotis Europos archyvų medžiaga. Z. Ivinskio moksliniai interesai buvo plačiašakiai. Su dideliu išmanymu jis tyrė ir nagrinėjo

Lietuvos viduramžių (XIII-XVI a. a.) problemas, studijavo taip pat XVII amžių, nuodugniai pažinojo lietuvių tautinio atgimimo epochą, su nemažesne kompetencija gilinosi i naujausiąją Lietuvos istoriją 1917-1940 m. m.

Iš ankstyvųjų viduramžių labiausiai jį domino XIII amžius — lietuvių valstybingumo kūrimosi epocha, pirmojo Lietuvos valdovo Mindaugo laikai, toliau Gediminai, o ypač Jogaila, kurį Z. Ivinskis teisingai reabilitavo lietuvių akyse, kurie tą monarchą laikė beveik tautos interesų išdaviku. Kai 1935 m. išleistojo monografiją "Jogaila" Z. Ivinskis paskelbė to valdovo charakteristiką, leidejas (Švietimo Ministe-

rija) nuo savęs pridūrė, kad už novatoriškas mintis tik autorius teatsako. Z. Ivinskis labai domėjosi senovės lietuvių Tikėjimu. Doktorinėje disertacijoje apie lietuvių valstiečių istoriją jis įžengė i mažai žinomus ūkio istorijos plotus. Norint susidaryti pilną, naujovišką požiūrį i Lietuvos praeitį, reikėjo dar išstudijuoti kultūros istoriją. Šį darbą Ivinskis pradėjo dar prieš paskutinįjį karą, gilindamasis i pagoniškosios Lietuvos kultūrą, kad po karo Reformacijos ir Kontreformacijos tyrinėjimų rėmuose prieitų prie naujų šaltinių, nušviečiančių lietuvių kalbos viešajame gyvenime vartojimo problemą XVI-XVII a. a., kai lietuvių k. buvo stumiama rusų, o vėliau lenkų

kalbų. Ivinskis domėjosi taip pat to laikotarpio lietuvių bažnytinė muzikine kultūra ir apskritai religiniu kultu. Jis neigiamai vertino lenkų-lietuvių unijos pasekmes Lietuvai. Kartu tvirtino, jog pats laikas baigti sąskaitų suvedinėjimą su praeitimi, nurodydamas nuostolius, kokių Lietuva patyrė rieteny su Lenkija laikais. Pavyzdžiui, kad ir per trylikametį karą (1454-1466), kai ižeisti lietuvių bajorai pražudė galimybę prijungti prie Lietuvos Prūsus, tai yra Mažąją Lietuvą.

Lietuvos istorijos pažinimui labai svarbūs yra Z. Ivinskio darbai apie lietuvių valstybingumo atstatymą 1918 m. ir apie lietuvių — rusų santykius. Domino jį, aišku, ir bendra lietuvių istoriografijos raida. Rimtai vertino Simono Daukanto († 1864), taip pat Konstantino Jablonskio († 1960), Adolfo Šapokos († 1961) darbų mokslinę reikšmę. Kritiškai vertino J. Develkės-Navakienės († 1965) triukšmingą veiklą. Platų traktatą apie Lietuvą iki XVII amžiaus pusės išleido 1945-1963 metais. Didesnių, išsamesnių studijų negalėjo emigracijoje išleisti. Laiške iš Romos 1963.X.11 skundėsi sunkumais: "Mano istorijos du tomeliai yra mašinraštyje. Kada išeis, nežinau. Mums išleidimo sąlygos nėra lengvos. "Zeceri" dar šlap taip apmoka, o honoraro jokio".

Didžiausiu jo gyvenimo veikalu bus, tur būt, iki šiol neišleista "Lietuvos istorija", susidedanti iš trijų tomų. Užbaigtas pirmasis tomas apima laikotarpį iki 1492 m., sekantieji kurie, atrodo, nėra užbaigti, apima laikus — antrasis — 1492-1795, trečiasis — XIX - XX a. Mašinraštyje yra likusi dar tūkstantis puslapių Lietuvos istorija vokiečių kalba.

Būdamas visų pirma lietuvių feodalinės valstybės istoriku ir traktuodamas istorijos procesą pagal išgales visapusiškai, Z. Ivinskis vis dėlto taip ir neapleido senų metodologijos pozicijų. Feodalizmas jis suprato pagal klasišką V. Europos šablona kaip teisinę instituciją, vasalizmą ir beneficijų sistemą, o ne kaip priimtą šiandieną mūsų istoriografijoje kaip visuomeninį — ūkinį reiškinį, kurio svarbiausi komponentai buvo stambi žemės nuosavybė ir valstiečių baudžiava, Z. Ivinskis mokėjo rašyti gyvai ir įdomiai. Plačios erudicijos dėka pasiekdavo rimtų, nors ir ne visuomet plačių patenkinamų sintetinių apibendrinimų. Sintetizų jis siekdavo, įvalgiai studijuodamas smulkiausias faktus, kurių pažinimas skatino jį daryti naujas pastabas ir išvadas.

Lenkų istoriografiją Z. Ivinskis labai aukštai vertino ir sekė su augančia nuostaba. 1967.III.18, teisindamas savo pernelyg ilgą tylėjimą, jis man rašė: "Netiesioginiai yra kalti lenkų istorikai, kad aš neturėjau laiko jums nė laiško parašyti. Per paskutinius du dešimtmečius yra tiek daug naujo prirašyta, kad aš turėjau sunkiausią savo semestrą, kokį iš viso esu turėjęs. Norėjau panaudoti visus naujausius veikalus ir studijas. Kai kalbėjau apie Boleslavą Chrobry, neužteko Zakrzewskio, reikėjo Grabskio, ir taip vis citavau naujus ir naujus dalykus". Toliau pabrėžė, kad Lenkijos istoriją stengiasi dėstyti "žvelgiant iš pačios Lenkijos žemės, o ne iš kitų kaimynų interesų". Todėl jam visuomet buvo labai svarbu žinoti "ką patys lenkai tyrinėtojai apie savo istoriją yra pasakę".

Gerbdamas lenkų mokslą, Z. Ivinskis vis dėlto reiklavo iš lenkų tyrinėtojų naujo požiūrio i Lietuvos istoriją, pabrėždavo objektyvumo reikalingumą, norėjo, kad lenkai mokėtų įvelgti ir pripažinti praeities klaidas. Džiaugėsi, kai sužinojo, jog ir (Nukelta i 4 psl.)

Paskutinis vikingas

„Atėjo vakaras. Grįžau namo, užkūriau ugnį, išsikepiau paukštį ir pavakarieniau. Ir rytoj bus diena... Visur ramybė ir tyla. Atsiguliu ir žiūrėjau pro langą. Pasakiški atspindžiai tuo momentu apgaubė žemę ir mišką, saulė buvo ka tik nusileidusi ir nudažė horizontą raudona šviesa, kuri buvo tirsta kaip aliejus. Visas dangus buvo atviras ir grynas. Žiūrėjau įsmeigęs akis į tą permatomą jūrą, ir atrodo, kad mano širdis stipriai plakė tam nuogam visatos gilumui, tarsi visa tai būtų mano bute...“

Kas bent kiek yra susipažinęs su norvegų literatūra, nesunkiai atspės, kad tai yra nepakartojamas Knut Hamsuno stilius, to didžiausio mūsų laikais norvegų rašytojo, gavusio 1920 m. Nobelio literatūros premiją. O tačiau, kai sukako 20 metų nuo jo mirties, aplink Hamsuną buvo visuotinė tyla. O ir dabar yra tam tikras ignoravimas to žmogaus, kuris buvo paskutinis vikingas socialdemokratų valdomoje Norvegijoje ir kuriam tai, kad jis buvo kitoks, daug kainavo.

Buvo gimęs 1859 m. rugpjūčio 4 d. Lome, Gudbrandsdale apskrityje, pačioje laukniausioje Norvegijos provincijoje. Augo Hamaroy, priešais Lofoteno salą, pačioje krašto šiaurėje. Blizgantieji fiordai, saulė, didinga ir audringa jūra, maži žvejų kaimėliai, kaimiečiai, amatininkai pasiliko visuomet Hamsuno atmintyje ir vis atgydavo jo raštų puslapiuose. Knutas buvo neturtingo siuvėjo sūnus ir vadinosi Knut Pedersen.

Nuo pat kūdikystės turėjo užsidirbti pragyvenimą: piemu, batišiuviu gizelis, kasininkas. Noras pažinti mažiau primityvių gyvenimą, pirmosios rašytojo ambicijos, nuvedė jį į Oslo, kuris tada vadinosi Christiania. Nusivylimas ir badas privertė jį emigruoti į Ameriką. Čia vėl išbandė visą eilę užsiėmimų. Buvo laukų darbininkas, sąskaitininkas, tramvajaus konduktorius, paskaitininkas. Knutas nepraturtėjo, bet įsigijo naujos patirties ir pažino amerikiečių praktiškumą bei anglosaksų veidmainiškumą.

Kartą gydytojas rado jį pusgyvį ir nustatė, kad serga džiova. Jam likę tik keli mėnesiai gyventi. Hamsunas tada turėjo 23 metus. Nusprendė: jei jau mirti, tai geriau Norvegijoje. Sėdo į laivą, kuris vežė į Oslo. Kai laivas įplaukė į uostą, Knutas vėl pergyveno visus ankstesnius nusivylimus, kančias ir badą.

Griebėsi plunksnos ir ėmė rašyti. „Buvo laikas, kai aš klajojau po Oslo ir kenčiau badą. Tai keistas miestas, kuris nė vieno nepalieka ramybėje. Tiesojau savo palėpėje ir girdėjau, kai po manimi laikrodinis muša valandas. Buvo jau šviesa — valanda, kada žmonės ima lipti laiptais žemyn...“

Tai žodžiai, kuriais prasideda Knuto romanas „Badas“. Tas romanas tuojau padarė Knutą garsonybą. Jo vardas ėjo iš lūpų į lūpas ir peržengė Norvegijos ribas. Knut Pedersen tapo Knut Hamsunas, jau visam gyvenimui.

Po „Bado“ sekė kiti romaniai: „Mysterier, Ny Yord, Pan, Viktorija. Jei „Bade“ Hamsunas vaizdavo išalkusio kūno nervų paslaptis su ryškiu realizmu, beveik surrealizmu, tai romane „Pan“ jis atranda kontaktą su žeme. „Pan“ yra meilės ir kraštutinio šiaurės Norvegijos nuošalumo romanas. Gamtos vaizdas tampa vienintelis paskatas, kuris išplėšia žmogų iš nuošalumo ir grąžina jį į pasaulio pradžią.

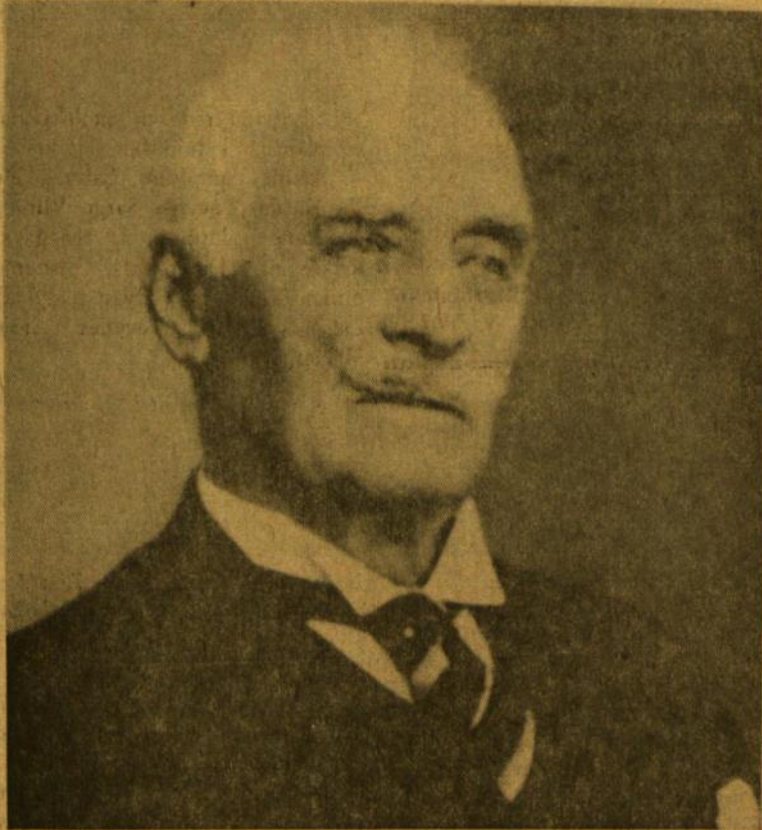
Pereito šimtmečio paskutiniiais metais Hamsunas buvo jau pats stipriausias Norvegijos rašytojas. O tačiau pasiliko nuolat apvaręs, kaip ir pirmaisiais savo jau-

nystės metais. Vedė pirmą kartą ir tuoj išsiskyrė. Tik 1909 m., vedęs jauną artistę Mariją Andersen, surado pastovią gyvenimo draugę.

Šalia Marijos prasidėjo ramesnis Knuto gyvenimas. Gimė 4 vaikai. Hamsunas dabar dirbo, apsuptas iškilmingos ir patriarchalinės garbės. Norholme, neto-

bet reguliariai rašinėjo straipsnius į „Aftenposten“ laikraštį.

1945 m. gegužės 7 d., kada jau visi kolaborantai buvo nutilę, dar pasirodė Knut Hamsuno straipsnis apie Hitlerį. Knutas asmeniškai tik vieną kartą susitiko su Hitleriu, ir tas jam nepatiko. Hitleris jam išdrožė ilgą monologą apie projektuojamą geležinkelį

Knut Hamsun

li Skien, įsigijo ūkį. Jame atsidūrė laisva valia pasirinktoje klauzūroje, kurioje galėjo siekti išvadinės ramybės, kylančios iš šiaurės peizažo grožio, kas atspindi jo viename iš pirmųjų romanų „Pan“. Jau pilnai subrendusio rašytojo veikalai: Paskutinis perskyrimas, Žemės palaima, Bastūnas — yra pilni epinio elemento, kas priartina Knutą prie klasikų.

Už romaną „Markens Grode“ Hamsunas 1920 m. gavo Nobelio literatūros premiją. Tame romane atspindi Knuto visa jėga ir visos menas, apie ką Thomas Mann rašė: „Jo knygos yra pilnos vilionių, technišku gudrybių, poetinio intensyvumo ir išvidinio neramumo, kas sudaro Hamsuno raštų paslaptį ir malonų patrauklumą. Tai menas, kur jungiasi kraštutinis rafinuotumas su primityviu paprastumu, o literatūrinio požiūriu rusų ir amerikiečių įtaką sujungia ir nepaprastą sintezę. Knutas aukščiausioje civilizacijoje išsaugoja senąsias savo tautos tradicijas, archaišką šiaurės poeziją ir aristokratišką skandinavų sagų dvasią“.

Politiniai įvykiai Europoje po 1930 metų neaplenkė nė Hamsuno jo šiaurės nuošalume. Antipatią anglosaksams Knutas įsigijo nuo pat jaunystės. Kaip ir daugelis autorių, susiformavusių pereinamojo amžiaus gale, ir Hamsunas buvo Nietsches adoratorius ir drauge su juo smerkė demokratišką ir savanaudišką visuomenę. Dar daugiau: Vokietijos naciai, kurie jau buvo valdžioje, ėmė naudoti Hamsuną savo „Blut und Boden“ kultūrai. Buvo aišku, kad Knuto politinės simpatijos jau buvo naujų Vokietijos valdovų pusėje. Reikia pažymėti, kad Hamsunas visada buvo germanofilas, net ir pirmojo pasaulinio karo metu. Mat, Vokietija pirmoji išgarsino Hamsuno raštus pasaulyje. Vokietija visuomet save laikė Skandinavijos literatūros globėja.

Tad visai suprantama, kodėl, kai vokiečiai okupavo Norvegiją, Knutas kvietė savo tautiečius su jais bendradarbiauti. Tiesa, jis neprisidėjo prie Kvislingo partijos (partijų jis iš viso nekenė),

pačioje Norvegijos šiaurėje. Savo kalboje nuolat kartoją „aš, aš“ — rašė Hamsunas. Ne, ne tokį Hitlerį jis buvo sau vaizdą. Bet visgi, kai Hitlerio jau nebuvo gyvųjų tarpe, Hamsunas jautė pareigą paminėti tą, kaip jis rašė, Europos nuo bolševikų ordų gelbėtoją ir gynėją. Sekančią dieną anglų daliniai išsikėlė Oslo uoste. Birželio 15 d. Knutas buvo areštuotas.

Prasidėjo ilgas ir pažėminantis Knuto persekiojimas, kuris tęsėsi porą metų. Hamsunas buvo uždarytas į pamišėlių ligoninę, kaip ir Pound, kur norėta jį padaryti tikru pamišėliu. Iš jo buvo atimti visi asmeniškai daiktai, net akiniai, barzdos skutimosi įrankiai. Pusiau aklas, iškankintas Hamsunas vis tik sugebėjo prirašyti mažus lapelius, skirtus paskutinei savo knygai: „Perdaug užžėlusiais takais“, kur aprašomi jo persekiojimai. Knutas rašo: „Manęs paklausė: ar tikrai turite tik tiek pinigų, kiek pareiškėte? Buva kiek sumišęs, pasižiūrėjau į tarytojo veidą ir pasakiau: mano kapitalas yra toks, kokį pranešiau: apie 25.000 kronų, 200 Gildendal leidyklos akcijų ir ūkis Norholme. — O jūsų autoriaus teisės? — Gerai, jei ponas tarytojas apie jas gali man ką nors pasakyti, tai būsiu labai dėkingas. — Tardymas praėjo ir nieko konkretaus nedavė. — Ar jūs tikrai tikite, kad vokiečių tauta yra kultūringa? — Neatsakiau nieko. Klausimas buvo pakartotas. Idėmiai pasižiūrėjau į tarytoją ir neatsakiau“.

Hamsunas buvo nubaustas pinigine bauda, kuri sugriovė jo ekonominį gyvenimą. Buvo atmetasis, pasmerktasis, Norvegai, praeidami pro jo namą, metė glėbius Knuto knygų į jo sodą. Visą savo gyvenimą Hamsunas kaltino norvegus, kad jie yra per daug provinciališki, per daug buržuai, neverti tų vikingų, iš kurių yra kilę. Dabar norvegai jam atsikersijo.

Knutas Hamsunas mirė 1952 m. vasario mėn. 19 d.

J. Sav.

ŽIBURIAI, KURIE NEUŽGESO

(Atkelta iš 2 psl.)

nors miestelyje yra žymiai švaresnių bei prabangesnių užėigų. Šis žmogus padarė šilto lietuvių dženelmeno išpūdį, nors, kaip visi jo kartos žmonės, gimęs jau šiame krašte.

Tai vis žiburiai, kurie neužgeso. Jei LB vadovai į tuos žiburius atkreiptų dėmesį, gal senoj Amerikos liet. sostinėj Senadorijū būtų galima suorganizuoti gražią LB apylinkę iš II, III bei IV kartos atstovų. Tada tie paskiri žiburiai prašvistų dar stipresne šviesos jūra.

O vis dėlto reikėjo žmonių, kurie tų degančių paskirų žiburėlių ugnį vis pakurstytų, palaikytų gyvą. Tų žmonių tarpe ypač išryškėja dabartinis Senadoriaus liet. Sv. Jurgio parapijos klebonas kun. Juozas Neverauskas, lietuvių emigrantų angliakasių sūnus, gimęs šiame krašte, vasaromis pats sunkiai dirbęs kasyklose, lietuviškos ugnies nemažai pasisėmęs marijonų vadovaujamam Marianopolyje, kur kun. Navicko laikais buvo didelis lietuviybės centras. Kun. J. Neverauskas paskutinio dvidešimtmečio metu yra paruošęs ir perdavęs dešimtis radijo programų Pennsylvanijos lietuviams. Ne vienos tų programų įrašus mums patiemis teko išgirsti. Tuose gerai išmąstytuose žo-

džiuose anglų kalba kiek ten žinių apie Lietuvą, kiek Lietuvos istorijos epizodų, kiek uždegančių žodžių, iškeliančių garbingą Lietuvos praeitį ir jos šių laikų tragediją. Gi meninėje dalyje lietuvių kalba vis atrinkti geriausi poetai, ryškiausi kompozitoriai, žinomiausi chorai. Žinoma, visa tai paimant iš plokštelių. Tokios programos per metų metus veikė ir šildė Pennsylvanijos lietuvių širdis. Šalia to, redaguodamas lietuvių dienoms programinius leidinius, kun. J. Neverauskas nesitenkino vien tradiciniais skelbimais. Kiekvienais metais į tuos leidinius anglų kalba jis įvedavo vieną ir kitą Lietuvos istorijos epizodą. Žmonės tuos leidinius ėmė rinkti. Ir taip ilgainiui iš tų leidinių vietos lietuvių namuose susidarė tam tikros bibliotekėlės su labai parankiomis žiniomis apie Lietuvą. Jos daugeliui vėliau pravertė įvairiems pokalbiams bei diskusijoms, o taip pat buvo ir žinių šaltinis apie tolimą protėvių kraštą.

Kai vieną vakarą po dienos kelionių susirinkom vakarienei Sv. Jurgio liet. parapijos klebonijoje, prel. J. Karalius ir kleb. kun. J. Neverauskas stalą apdėjo lietuviškais lašiniiais, skilandžiu ir net lietuvišku krupniku. Ir jų žodžiai buvo: „Nemanykite, kad Senadorijūje rasite tik lietuviškos nuotikos atspindžių. Kaip mato, pas mus ir valgiai bei gėrimai taip pat lietuviški...“

(Bus daugiau)

Zenono Ivinskio nuopelnai Lietuvos istorijos mokslui

(Atkelta iš 3 psl.)

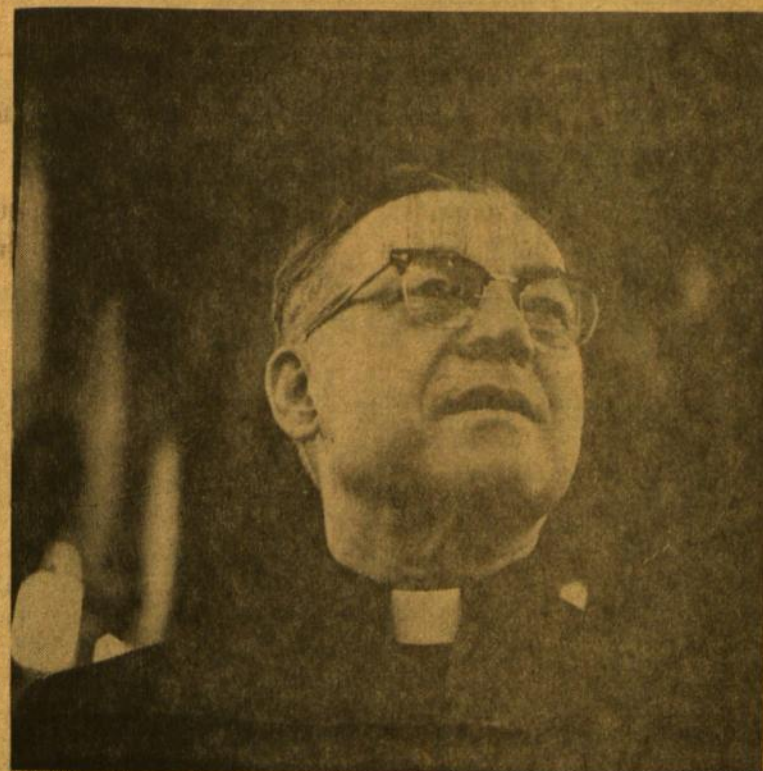
lenkų mokslininkų tarpe esama tokių, kurie nepripažįsta „lituanica non leguntur“ dėsnio, nes lietuvių k. žinojimas yra būtinas kiekvienam Lietuvos istorikui ne-lietuviui. Suprantama, jam labai rūpėjo užmegzti glaudesnius ryšius su lenkų mokslininkais. 1966.XII.23 d. laiške rašė, kad noriai aplankyti Lenkiją (pažinoti tik prieškarinį Gdanską), susipažinti su naujais tyrinėjimais, užmegztų asmeniškų ryšių su lenkų istorikais. Tos dienos, deja, nesulaukė.

KOPERNIKO SUKAKTIS

Ateinančiais 1973 m. sueis 500 m. nuo didžiojo astronomo Koperniko gimimo. Windsore, Kanadoje, jau pastatytas paminklas Kopernikui. Tai esąs pirmas paminklas Amerikos šiaurėje tam moderniosios astronomijos tėvui. Jį pastatė lenkai, panaudodami 12 tonų akmenį. Didžią darbo dalį Koperniko gerbėjai atliko nemokamai.

MEDICINOS ETIKOS ENCIKLOPEDIJA

Georgetown universitetas, kuriam vadovauja jėzuitai praneša, kad susitarė protestantų, žydų ir katalikų mokslininkai išleisti medicinos etikos enciklopediją. Ji bus leidžiama Georgetown universitete. Tai bus pirmoji tokia enciklopedija. Jos išleidimas kainuos 400.000 dolerių. Pusė tos sumos gaunama iš National Endowment for the Humanities, o kita pusė skiria J. P. Kennedy fundacija ir Raskob fundacija. Enciklopedijos redaktorius — W. T. Reich. Enciklopedija duos mediciniškos etikos pagrindus, sveikatingumo darbuotojų etiką, visuomenės sveikatingumo etiką, seksualinę etiką, mirties ir mirimo nustatymo dėsnius. Enciklopedijos redaktorių štabe bus ir teisininkas, kuris nušvies teisinę klausimų pusę. Enciklopedija bus trijų tomų ir ją numatoma išleisti per trejus metus.

Kun. Juozas Neverauskas, dabartinis Senadoriaus liet. sv. Jurgio parapijos klebonas, lituanistikos kursų suaugusiems dėstytojas bei vadovas. Gimęs JAV, vasaromis dirbęs anglų kasyklose, mokėsis Marianopolyje, gerai pažįstas vietos lietuvių nuotikais.

(Lietuvių foto archyvas)

Religija dvidešimto amžiaus plėšiniuose

(Atkelta iš 1 psl.)

amžina jos natūroj, priima naujas formas, atitinkančias naujoms sąlygoms. Šiuo metu nepakanka ieškoti tik plyšių ir nenuosaikų moderniuose judėjimuose bei naujojo galvoseno, bet tenka imtis nagrinėti klausimus, kurie liečia visą civilizaciją kaip tokią

ir visą kolektyvinį dvasinį gyvenimą dabartinėse sąlygose.

Religija vėl tampa jėga, atakuodama anas problemas drąsiai ir su užsidegimu. Kadangi žmogus, kaip dvasinė būtis, nėra vien tik individas, — jo kaip asmenybės tikslas yra begalybė, ir jo būtis yra sudaryta iš visos realybės turinio.

EARN MORE... MORE OFTEN

For the individual with \$5000 or more who wants the insured safety and stability of a savings account and the maximum rate of return... investing in a Standard Federal Certificate Account makes sense! The interest rate is 6% per annum, and Standard Federal compounds the interest daily to yield an annual return of 6.18% when left to compound. Interest is paid monthly or quarterly, as you prefer. This certificate matures in two years.

If you have \$1000 to invest in a certificate, Standard Federal pays you a big 5-3/4% per annum with a 1 year maturity.

For more information about our savings plans, call or stop in at Standard Federal Savings, the 175 million dollar savings association located in your neighborhood.

6% Savings Certificate 2 Year Maturity \$5000 Or More

Funds deposited by the 10th earn from the 1st of the month. Deposited after 10th earn from the date of receipt.

5 3/4% Savings Certificate 1 Year Maturity \$1000 Or More

INTEREST COMPOUNDED DAILY—PAID MONTHLY. Receive interest check automatically monthly or quarterly, or accumulate for higher yield.

ASSETS OVER \$175,000,000 • RESERVES OVER \$14,900,000

STANDARD FEDERAL

Savings and Loan Association of Chicago

4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • 847-1140

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Thursday & Friday, 9 a.m. to 8 p.m. Saturday, 9 a.m. to 12 Noon • Wednesday, no business transacted.

Iš mano susirašinėjimo su prel. M. Krupavičium

A. A. Prel. Mykolas Krupavičius negrįžtamai kelioms iš Chicago 1970 m. gruodžio 4 d. Su tuo didžiuoju mūsų tautos vyrų šias eilutes rašančiam teko nemaža susirašinėti, jam dar gyvenant Vokietijoje, o taipgi ir JAV. Šiek tiek susirašinėjimo medžiagos jau esu paskelbęs lietuviškojo spaudoje, bet jos apšiai dar esama mano susirašinėjimo arėlyve. Čia paduodama dar keletas susirašinėjimo fragmentų.

Sveikimas dviejų sukaktių proga

1955 m. liepos 1 d. iš manosios pastogės į Pfullingą (Vokietijoje) išskrido šitokio turinio manasis laiškas:

“Garbingasis Prelate, Didis Lietuvi, Nepalaužiamas Tėvynės laisvės kovos žuole, mielas Jubilite, “Vos užrašiau viršutines keturias kreipimosi eilutes ir atsidūtu: Ach... Žinant Tamstos kuklumą, taipgi gyvenant klasta persunkusiam šių dienų pasauly — nelengva kreiptis į Tamstą anomis kreipimosi frazėmis, nes šių laikų terminologija — pagarbias frazės, atrodo, tepiktų skirti tik šios žemės šluozams — panašaus kalibro kaip buvo Hitleris, Stalinas arba esami — Chruščiovas, Bulganinas ir kit.

Todėl, ko gero, Garbusis Prelatas galit nepatikėti mano nuosirdumu ir palaikyti kažkokia panegirika, tardamas: “Užsiminė žmogus senatvės lenkiamą prie žemės dvasiškį pavadinti nepalaužiamu ažuolu”...

“O vis dėlto neatsilimu tų žodžių, nes jie paimiti iš mano širdies giliausio užkampio, jie yra tikri, nuosirdūs, manyje išgyventi, manojų širdy išnešioti. Ką galvoju, tą rašau, kokių Tamsta vaizduojasi, tokiu ir vadinu. Tikėk manimi, Prelate, nuolankiai prašau!

“Dar toliau — ir dar daugiau rašysiu, daugiau pasakysiu. Gal sunku bus ir tuo Tamstą įtikinti — galimas daiktas... Tačiau paprašysiu, kad leistumėt Jūs pasveikinti, kaip garbinga ir dvigubą sukaktuvininką — jubilatą. Juk birželio 15 d. suėjo lygiai 10 metų kaip Tamsta, tikrai kaip nepalaužiamas ažuolas, stovite Tėvynės laisvės kovos priešaky — VLIK-o pirmininko pareigose, o artėjančio spalio mėn. 1 d. sukaks Tamstai garbinga septyniadešimties metų sukaktis.”

“Žinoma, gali Tamstos kuklumas padiktuoti ir šiuose atvejuose: “Nei čia reikia manęs sveikinti šitokiomis progomis, nei ką, nes nei aš jau tiek begaliniai nuveikiau pirmosios sukakties rėmuose, nei aš tiek senas — jeigu turite galvoj antrąją sukaktį...” (Tuo labiau, kad žinau Prelatą iš viso esant priešingą amžiaus suaktis švėstį)... O, antra vertus, iš patirties žinome, kad darbštieji mūsų laukų artojai niekad nežūdrėdavo į saulę, bepurendami ir belastydami sūriu prakaitu dirvas, žodžių sakant, jiems laikas nebuvo svarbu. Tikiau, panašiai yra ir pas Tamstą su laiko sąvokomis...”

“Čia ir vėl man reikia aiškinti, įtikinti. Daug, o begaliniai daug, per tą septyniadešimt metų nuveikę, nudirbai, Didis Lietuvi, mūsų mažos Lietuvos labui. Dirbai visais frontais: kaip žmogus, kaip kunigas, kaip visuomenininkas, kaip valstybininkas, kaip oratorius, laisvosios Lietuvos ministeris, Žemės reformos iniciatorius, rašytojas, laikraštininkas-publistas, socialinių ir kitokių problemų sprendėjas ir t. t. ir t. t. O paskutiniąjį dešimt metų — tai didysis Jūsų darbų antspaudas. Tai sunkiausias Tėvynės laisvės kovos laikotarpis. Ir taip, kaip matome, pasidarė Tėvynės reikalai Jums, kaip

PRANYS ALSĖNAS

amžinos atminties Vaizgantui, tarytum nebegalimas užmiršti čulptukas...

“Taigi, ir dar kartą prašau: šių dviejų sukaktių proga, tebūna leista Jūs, mielas Prelate, karštai ir nuosirdžiai pasveikinti ir palinkėti viso gražiausio kaip Jūsų asmeniskame gyvenime, taip lygiai ir tame, kurį skirate kilniausiam tikslui — Tėvynės vadavimui. Be viso šito, tenka paprašyti Aukščiausiojo Dievuli, kad duotų Jums sveikatėlės, išlaikytų tokį pat gyvą, judrų ir kovingą, kilniųjų tikslų besiekiant, dar ilgus, ilgus metus ir kad leistų Jums sulaukti tos dienos, kad galėtumėt pasinaudoti savo sunkaus darbo vaisiais — Tėvynės laisvės atgavimu.

“Be viso šito, dar vienas prašymelis į Jūs, Prelate, o vienkarti, ir pastabėlė. Būtų gera buvę, jei būčiau galėjęs apsieiti be to prašymelio ir padaryti tai, ką galvoju — “paslapčia”. Deja...

“Artėjančios spalio pirmosios proga, mes, torontiečiai, ruošiamės išleisti vadinamą Prel. M. Krupavičiaus “Tėviskės Žiburių” numerį, kuriame tilps 3-4 straipsniai, dedikuoti Sukaktuvininkui. Tam numeriui renkame autorius ir medžiagą. Jau esu paprašęs laišku ir gavęs pažadą prisijusti prisiminimų žiupsnį iš kan. M. Vaitkaus, parašys J. Matulionis ir dar kiti. O man norėtųsi parašyti apie Tamstą, kaip rašytoją, laikraštininką — publicistą. Deja, nepajėgiu surinkti tos rūšies medžiagos. Tuo labiau, kad tokios temos negalima pradėti ir parašyti ekspromtu, nes čia reikalingi duomenys.

“Daug, o labai daug Tamsta esate prirašęs knygų, brošiūrų, straipsnių — publicistikos visokių klausimais: organizaciniais, ideologiniais, socialiniais, memuarinio turinio ir t. t. kaip Krupavičiaus pavarde, taip slapyvardžiu Gabrieliu Taučiais, tikliu, ir dar kitokiais, kitokiaisiais.

“Ar negalėtumėt, Garbus Prelate, surašyti tokių duomenų glėbioką į kokį nors juodraščių ir prisijusti man. Būčiau labai ir labai dėkingas. Norėčiau gauti žinių apie Tamstos parašytas knygas, brošiūras, redaguotus laikraščius, bendradarbiavimą spaudoje ir t. t.

“Is anksto reikšdamas Tamstai nuosirdžią padėką ir gilią pagarbą, pasilieku, laukdamas atsakymo.

Visad ir visa širdimi Jūsų

Pr. Alšėnas.

Prelatas atsako

J. M. Pr. Alšėnui, Toronte.

Mielas Brol,

Tamstos sveikinamąjį VII.1 laišką gavau. Jaučiu, kad jis nuosirdus. Nuosirdžiai ir dėkoju. Jūsų sveikinimas prie šių dienų “atmosferų ir fonų” labai disonantiškai nuskambėjo. Juk dabar užėjo mada mane juodinti ir smarvinti (atsiprašau už išsireiškimą). Tokia mada visada lietuviuose buvo, bet šiais laikais ji tapo organizuotesnė ir stipresnė. Net pats pradėdavo saviu bodėtis.

Dėl Jūsų prašymelio. Pradėsiu meskeriot po savo gerokai išblukusios praetis plotus. Kai ką gal su meskerioju, bet nedaug. Net visų savo slapyvardžių neprisiminsiu. Neprisiminsiu ir parašytų knygelių. Tuščias darbas būtų ieškoti straipsnių-straispnelių. Jei turėčiau visus laikraščius, kuriuose teko bendradarbiauti, gal juos bevardytamas greičiau prisiminčiau ir savuosius rašinius atpažinčiau. Jų neturiu. Anais gerais laikais nežinau kokia proga ateitininkai studentai buvo sudarę komisiją mano raštams rankioti. Aš jiems padėdavau. Jos pirmininku buvo Jo-

nas Matijošaitis. Jis sukėsi, jau einanti komisija prie galo. Ar darba baigė ar ne, nežinau. Bet jei ir baigė, nedaug iš jo mums būtų naudos, nes ir pirmininkas ir visi surinktoji medžiaga liko Lietuvoje. Ar yra kas nors komisijos narių laisvajame pasaulyje, taip pat nežinau, nes sąstato neprisimenu. Ka sumeskerioju, Jums vėliau prisistysiu. Dabar suarkiai esu kitai darbais užverstas.

Tepadeda Jums Dievas. Su meile ir pagarpa Jūsų M. Krupavičius.

Vėl keliauju pas Prelatą savo mintimis

Toronto, 1955 m. liepos 11 d. Garbingasis Prelate, Nuosirdžiai dėkoju už Tamstos liepos 6 d. laišką ir pažadą prisijusti prašytosios medžiagos. Tamstos laišką šiandien gavau, šiandien ir atsakau.

Dėl šių dienų “atmosferų ir fonų”, kaip Tamsta išsireiškėte savam laiške, bei dėl juodinimo Jūsų asmenis — Tamsta nesisielokite ir neimkit to viso nei į galvą, nei į širdį. Būkite tvirtas ir toliau, kaip ligi šiol buvotė, tarytum tas Lietuvos laukų ažuolas, stovėdamas savo (ir visos lietuvių tautos) šventųjų idealų sargyboje ir nepalūžkite, nes labai esate reikalingas mūsų šventos laisvės kovos avangarde.

Gi visa katalikiškoji Lietuva, su labai mažomis išimtimis, taip lygiai visi katalikai lietuviai — yra ir bus Jūsų pusėj. Jie stovi ir stovės tose pačiose greiose, kur ir Jūs, brangus Prelate, stovite priešakyje. Šitai aš Jums užtikrinu, nes būdamas arti žmonių, bendradarbiaudamas spaudoje, jaučiu jų pulsą.

Tos mažosios išimties, pasakyčiau, tos katalikiškos Lietuvos nuobiros — nihilistiniai išsigimėliai, kurie drįsta juodinti Tamstą arba neigti Tamstos milžiniškus nuopelnus Lietuvai — yra ne kas kita, kaip mūsų Tėvynės gėda. Anot amžinos atminties Vaizganto, kurmiamis ir šikšnosparniams šviesa (be abejonės, ir laisvė) nelabai reikalinga, nes jie tamsoj daugiau paigauja...

Taigi, budėk, Garbingasis Prelate, ir toliau, kaip budėjęs, nes jeigu Tamsta nebebūtum mūsų Tėvynės laisvės kovos priekyje, numanau ir tikiu mes lietuviai išviejot — atsidurtumėm žymiai blogesnė padėty.

Dievuli, duok Jums sveikatėlės, kantrybės ir stiprybės!

Visa širdimi Jūsų

Pr. Alšėnas.

Prelatas vėl rašo

J. M. Pr. Alšėnui

Mielas Brol,

Dėkoju už pastiprinimus ir padėsimus, nors to man niekad nepritrūkdavo. Situacija susidarė keblai. Kaip iš jos išėjim, nežinau. Atrodo, kad kas buvo sutarta, nebus įgyvendinta. Mūsų nauji partineriai — socialistai ir sidžiauskininkai gavę iš savo centrų kitokių nusistatymų-direktyvų. Abi minėtos partijos labai priešingos stiprinti VLIKui Vokietijoje. Tad sunku pasakyti ir man, kaip teks pasielgti.

Šia proga dar prie anų žinių pridėdas. Viena prisimintoji knygelė — Kokia mums reikalinga mokykla. Perspausdinta iš Draugijos. Šv. Kazimiero Draugijos leidinys. Nepriklausomybės pradžioje. Dar gi — rašiau Studentų Žodžiui, kurį tada redagavo Linkus, tada studentas, Šimučio-Pakšto draugas, dabar klebonas Čikagoje. Tai buvo dar caro laikais.

Linkiu daug sveikatos ir laimės

Jūsų M. Krupavičius

1955.VII.17.

Interview. Kairėje — prel. M. Krupavičius, dešinėje — “Darbininko” redaktorius P. Jurkus. Nuotr. V. Maželis

Prisistuosios medžiagos lydraštis

J. M. Pr. Alšėnui, Toronte.

Mielas Brol,

Aruodai, kaip pavasaryj. Daugiau dulkų negu grūdų. Kiek sušlaviau, tiek siunčiu. Be to laikas ir šluoti neleidžia atsidėjus. Šlaviau tik paviršiu. Bet bent už ko turėsi užsikibinti. Bijau ar laiškas nuvyks, nes kiek abejoju dėl adreso tikslumo.

Tepadeda Jums Dievas. Jei kas bus neaišku, prašau paklausti.

Jūsų M. Krupavičius.

1955.VII.15.

O čia — prisistojai medžiaga

Pirmas mano rašinėlis tilpo pirmame Petrapilyj spaudo atgavus Smilgos leidžiamą Lietuvos laikraštį. Toliau kada ir ką rašiau, neprisimenu. Vėliau perėjau į Vilniaus Žinias. Jose mano daug ko respondencijų tilpo. Pasirašinėdavau M. Kruopelė. Pirmas straipsniukas pasirodė 1905 metais, man baigus Veiverių Mokytojų seminariją. Tame straipsnelyje ir aprašiau tas seminarijos baigimo baigtumas. Kai iš Petro Vileišio ju leidimas ir redagavimą perėmė Jonas Vileišis, duodamas jam ir naują Lietuvos Žinių varda bei liberalų pirmieji kryptį, Lietuvos Žinias apleidau. Jonas Vileišis, matyt, mano rašinius vertino, nes parašė kelis laiškelius, prašydamas ir toliau jam rašinėti. Bet griežtai atsiskiau, motyvuodamas tuo, kad nesu socialistas ir socialistinės spaudos nepalaikysiu. Prisimenu, kad J. Vileišis viename man rašytame ilgame laiške įrodinėjo, kad Lietuvos Žinios — nesandios socialistinės. Kokį laiką rašinėdavau tuo pat metu ir Lietuvos Ūkininkui, pakol taip pat man neišryškėjo jo antikatalikiška kryptis. Tai buvo 1904-1907 mažiaud metais. Pradėjau būdamas mokiniu Veiverių Mokytojų seminarijoje ir tęsiau mokytojaudamas. Bet mokytojavimo pabaigoj jau persimčiau į aiškiai katalikišką Šaltinį. Čia daugiausia pasirašinėdavau G. Taučiaus slapyvardžiu. Papilė mokytojaudamas, vadiniau Vaizganto vaizdelyj bene “Nepadėjus nēr ko rasti” Gabriuko Taučiaus role. Ligi šiol to slapyvardžio nemečiau, nors lygiagrečiai vartojau visą eilę kitų slapyvardžių, kaip pvz., Jonika, Michelsonas, Keršys, Krūčius, M. M., K. M. ir kit. Įstojęs į Seinų Kunigų seminariją daugiausia rašinėjau į Šaltinį, bet buvau pasiekęs ir Staigačio leidžiamą Vadovą. Šaltinis jau dėjo kai kuriuos mano straipsnelius vedamaisiais. Vadina si, dasikasiau ligi publicisto rango. Vadovas mokojo nei šokių tokį honorarą. Kadangi mokiausi savo lėšomis, iš niekur negaudamas paramos, tad tą honorarą gerokai vertinau. Seminarijoj pradėjau ir knygeles rašyti. Tiesa, vieną pagaminau dar mokytojaudamas Lenkijoje, Lomžos gubernėj. Ten prita-

leisti atskiru leidiniu. Jų susidarė nemažas skaičius. Idėjos draugai rengėsi išleisti ir mano publicistiką. Buvo sudaryta speciali komisija mano šios rūšies raštams surinkti. Jos pirmininkas buvo J. Matijošaitis. Girdėjau, kad komisija jau buvo bebaigianti savo darbą. Aš jai padėdavau išsiruot tuos klausimus, kurių ji neįstengdavo. Bet tai visa kartu su pirmininku, o gal ir visa komisija pasiliko Lietuvoje. Dabar, kažin ar kas galės juos surankioti. Juo labiau, kad aš pats neprisimenu visų savo slapyvardžių, o juo labiau — straipsnių nei studijų pavadinimų.

Kuriuose laikraščiuose ir žurnaluose rašiau? Beveik visuose katalikiškuose. Nekatalikiškuose rašinėdavau, kaip esu minėjęs, — Vilniaus Žinias ir Lietuvos Ūkininką, kol buvau mokiniu, o vėliau — jį priešiškas nusistatymas religijos ir Bažnyčios atžvalgiu.

Dalyvavau redakcijų kolektyvuose įvairių katalikiškų laikraščių — Ateities Spindulių, Laisvės, Tiesos Kardo, Tėvynės Sargų Vilniuje ir Kaune ir kitų. Pats redagavau Krikščionį Demokratą, Visuomeninio Biblioteką (knygų leidykla), Laisvąją Lietuvą, Tėvynės Sargą Vokietijoje ir kit.

Be pirmiau minėtų knygų ir brošiūrų esu parašęs: 1) Socialistai-Bolševikai 1918 m. Anoniminis rašinys, 2) Žemės Klausimas Lietuvoje bene 1920 m., 3) Kunigas dvidešimtojo amžiaus visuomenėje, 1920 m. Už ją Vodemaras parašė straipnį — Krupavičius Bolševikas. 4) Žemės klausimas Lietuvoje (lietuvių ir žydų) politinių partijų programose 1919 ar 1920 m., 5) Kova už žemę ir ūkininką 1920 m., 6) J kovą už žemę ir laisvę — brošiūra, išleista Lietuvos Gelbėjimo Komiteto, 7) Mūsų keliai (Leonas XIII ir mes) 1921 m., 8) Dangaus šviesa. Leonas XIII, 9) Apie Visuomeninį darbą, 1928 m., 10) Liaudies tarnyboj 1928 m., 11) Civilinė santuoka, 12) Jonas Basanavičius, 1927 m., 13) Krikščioniškieji valstybinio gyvenimo dėsnių (versta) 1948 m., 14) Krikščioniškoji demokratija 1948 m., 15) Lietuvių politinės partijos (Keršio slapyvardžiu). Jų yra ir daugiau, bet tuo tarpu neprisimenu.

Rankraščiai —

1) Darbas ir kapitalas. Beveik dešimties metų darbas, likęs Lietuvoje, 2) Liturginis katekizmas. Platus rašinys, taip pat Lietuvoje; 3) Prie Kristaus kojų. Trumpi apmąstymai darbo kunigams — čia, 4) Liturginis Vadovas parapijų kunigams — čia. Stambus rašinys. Dar nebaigtas.

Mykolas Krupavičius.

RAKETOS ATSKLEIDŽIA MARSO PASLAPTIS

Beaiškindami raketos Mariner 9 atsiųstas televizijos nuotraukas, mokslininkai atranda naujų idėjų. Nuo praėjusių metų lapkričio mėnesio dideliame artume besisukdama apie Marsą, minėtoji raketa jau yra atsiuntusi į žemę daugiau kaip 7,000 nuotraukų. Jas priėmė Pasadenoje, Calif. esanti spausdinųjų raketų laboratorija — padalinys Kalifornijos technologijos instituto, kuriam JAV aeronautikos ir erdvių administracija patikėjo pravesti tyrimus. Paskutinės nuotraukų serijas mokslininkai gavo užpraėitą savaitę, iš žemės diriguodami Mariner 9 kameras ir instrumentus.

Duomenys stebina astronomus

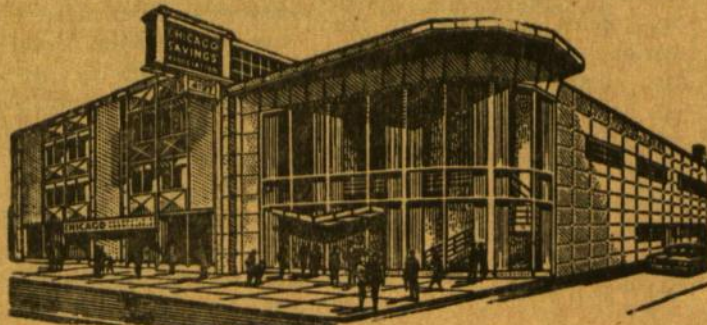
Kaip skelbia New Meksikos valst. universiteto astronomas B. A. Smith, kuris yra Marinerio televizijos nuotraukų tyrimo komisijos pirmininko pavaduotojas, gautieji duomenys stebina astronomus. Marsas yra visai skirtingas, negu iki šiol kas nors manė. Skirtingas nuo Žemės ir nuo Mėnulio. Dar tik prieš keletą mėnesių astronomai Marsą laikė mirusiąja planeta. Dabar jis rastas kitoks: jame išsiveržia vulkanai, paliedami tirpintų uolų upės. Ant Marso kalnų plaukioja debesys, o kitais atvejais stiprūs vėjai neša masyvias smėlio audras. Gamtos jėgos Marse praplėšė prarajas, panašias kaip Grand kanjonas žemėje. Mokslininkai apskaičiuoja, kad instrumentų atžymėtus dulkių debesį Marse nešė vėjai, pučiantieji 200 mylių greičiu per valandą.

Didysis vulkanas

Kaip skelbia mokslininkas B. C. Murray, planetų specialistas, nuostabiausias atradimas mokslininkams buvo ugniakalniai Marse, ir tai tik vienoje tos planetos pusėje. Net keturi didžiausieji Marso kalnai, be abejonės, yra vulkanai. Didžiausias iš jų, pavadintas Nix Olympica, yra vos matomas per teleskopą. Bazėje jis yra 300 mylių skersmens, taigi dukart didesnis už didžiausią žemės ugniakalnį, kuris Pacifiko vandenyne ties Havajų salomis iškyla iš šešių mylių gilumo okeano vandens.

Ugniakalniai rodo, kad Marso viduje yra karštis, įstengias sušildinti uolas. Marsas yra perpus mažesnis už Žemę, bet ir jis taip

(Nukeita į 6 pusl.)

6% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$5,000 OR MORE Two Year Maturity

5 3/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1,000.00 One Year Maturity

SHORT TERM 5 1/4% PER ANNUM 3 or 6 month term Minimum \$1,000.00

5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS

CHICAGO'S TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ dėl bet kokių Jūsų namo pagerinimų duoda paskolas iki \$500.00 ir daugiau tinkamomis sąlygomis. O gal Jums yra reikalingi pinigai dėl kitokių reikalų? Ar jei neturite nuosavo namo ir Jums nusibodo mokėti aukštas nuomas įsigykite nuosavus namus.

DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY. PAID QUARTERLY

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITES!

Chicago Savings and Loan Assn.

Philomena D. Pakel, President

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. — GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 5 P.M., Tues. 9 to 4, Thurs. & Fri. 9 to 5, Sat. 9 to 12:30

Kultūrinė Kronika

10 m. kai netekome M. Biržiškės

Lietuvių literatūros ir kultūros istorikas, nepriklausomybės akto signataras prof. Mykolas Biržiška mirė 1962 m. rugpj. 24 d., taigi šiemet jau dešimtmetis, kai jo neturime. Buvo išgyvenęs 80 metų. Baigęs Maskvos universitetą teisių mokslą, apsigyveno Vilniuje. Redagavo "Visuomenę", dalyvavo Liet. mokslo draugijos darbuose, dirbo Lietuvių šalpos komitete, ruošė vadovėlius, dėstė Aukštųjų mokslo kursuose, buvo Lietuvos tarybos narys, antrame ministrų kabinete trumpą laiką buvo švietimo ministru, buvo Lietuvos vyr. lygiųjų Vilniuje, Lietuvių gimn. direktoriumi, dalyvavo Suvalkų derybose su lenkais.

Jo plati darbuotė Vilniaus lietuvių tarpe atsispindi ir jo knygoje "Dėl mūsų sostinės". Apigynęs Kaune, dėstė literatūrą universitete, buvo vienas iš Liet. enciklopedijos redaktorių, vienas iš Vilniui vaduoti sąjungos kūrėjų ir pirmas pirmininkas. Stambus jo veiklas Vilniaus golgota, vertinga studija Senasis Vilniaus universitetas, pažymėtini jo veikalai: Lietuvių literatūra Vilniaus universiteto metu, Mūsų raštų istorija, Iš mūsų kultūros ir literatūros istorijos, Lietuvių dainų literatūros istorija, Dainų atsiminimai iš Lietuvos istorijos, gi iševijoje stambus jo veiklas — Lietuvių tautos keliais, kur profesorius kelia lietuvių kultūros istorijos ir visuomenės problemas. (J. P.)

MONOGRAFIJA APIE KOPERNIKĄ

Ryšium su artėjančia 500 m. sukaktimi nuo Koperniko gimimo (1973 m.), Wisconsin universiteto Madisone prof. E. Zawacki ruošia monografiją apie tą vadinamą modernios astronomijos tėvą. Sukakties progą lenkai skelbia vidurinėse mokyklose literatūros konkursą

— kas parašys geresnį essay apie Koperniką.

GIMTAJAI KALBAI MOKYTI
Prancūzų vyriausybė sutiko atsiųsti 185 mokytojus į Louisianą, kad jie padėtų mokyti prancūzų kalbos tiems vaikams, kuriems prancūzų kalba yra gimtoji. Iniciatyvos šiam žygiui ėmėsi Katalikų komitetas draugystei su prancūzais. Komitetui vadovauja prel. P. Ramonet.

NAUJAS TEOLOGINIŲ STUDIJŲ INSTITUTAS

Pusiaukelyje tarp Jeruzalės ir Betlejeus yra baigiami statyti Teologinių studijų instituto rūmai, kuriuose gilins mokslus jau baigusieji pagrindines universitetines studijas. Tas institutas tai rezultatas popiežiaus Pauliaus VI pasikalbėjimų su dabar mirusiu patriarchy Atenagoru I. Instituto įkūrimas kainavo 4 mil. dolerių, kuriuos paaukojo St. Paul, Minn. geradarys I.A. O'Shaughnessy.

37,000 KNYGŲ BIBLIOTEKAI

Lojolos universitetas iš jėzuitų studijų namų Milforde, Ohio nupirko 37,000 toms knygų savo bibliotekai.

STAMBI AUKA ŠVIETIMUI

Kolumbo vyčiai suaukojo 100,000 dol. naujai sudarytam sambūriui — Tėvai už privatų švietimą. Tas sąjūdis, vadovaujamas rabino Morris Sherer, pabrėžia tėvų teisę auklėti vaikus kaip jų sąžinė reikalauja. Tą sąjūdį patvirtino kard. Krol. Sąjūdžio tikslas — paremti tėvus, leidžiančius vaikams į privačias mokyklas.

FILOSOFAS, VADOVĖLIŲ AUTORIUS

Jėzuitas filosofas, eilėje universitetų naudojamų vadovėlių autorius George P. Klubertanz mirė St. Louis mieste gavęs širdies ataką. Turėjo 60 m. amžiaus.

FILMŲ ĮVAIRUMAI

Keista Disney gyvulių pasaka

STASE SEMENIENĖ

Filmai iš gyvulių gyvenimo viasada buvo garantuotas pasisekimas Walt Disney studijoje. Kas nors plaukuoto ar kailiniuoto ir dar draugiško visados užtikrindavo pinigą banke.

Šių metų vėlyvą vasarą Disney išleistas "Napoleon and Samantha" yra tik dalinai filmas iš gyvulių gyvenimo, gal dėl to tik dalinai ir patraukiantis. Atrodo, dar sykį įrodyta, kad veldamasis su žmonėmis, Disney neturi pakankamai to "magiško" atspalvio.

Šiame filme "herojus" žvėris yra vardu Major, pervaigęs senas cirko liūtas. Kai cirkas užsidaro, Major patenka mažo berniuko Napoleono (Johnny Whitaker) ir jo niūraus senelio (Will Geer) priežiūron.

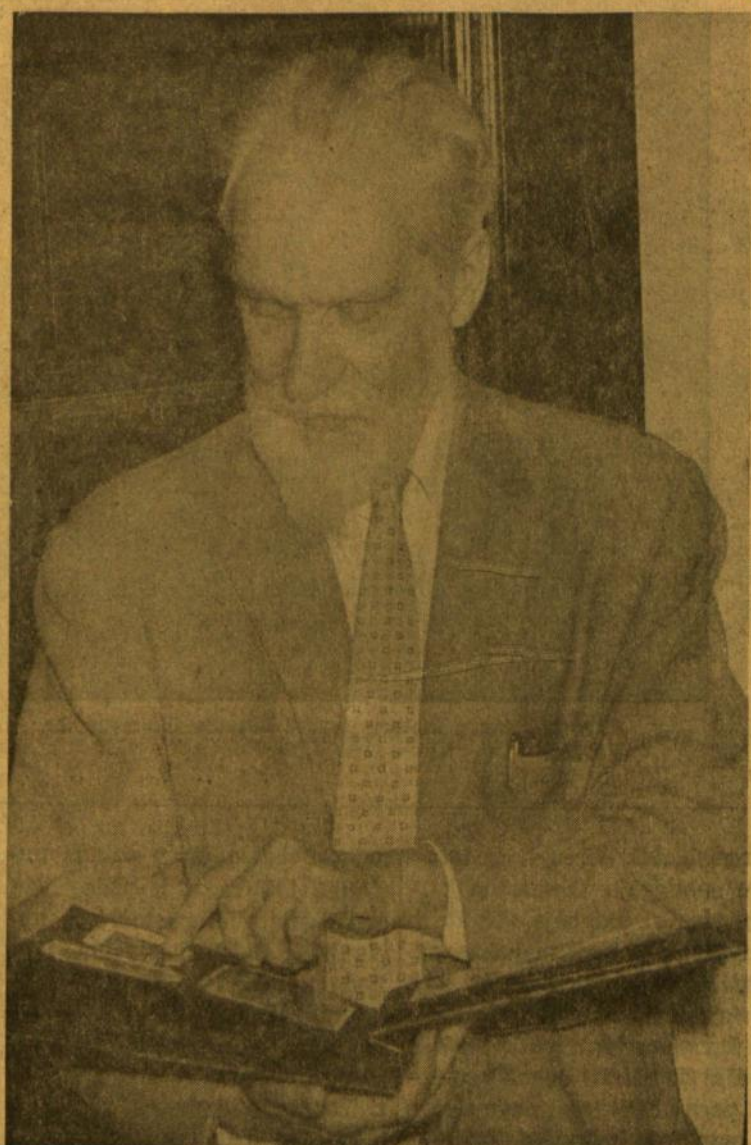
Po kelių išmintingų pastabų, senasis vyras numiršta. Tai sudaro progą Napoleonui su savo gražia maža blondine drauge Samantha (Jody Foster) keliauti skersai per kalnus kartu su Major, Jie pergyvena nuotykius ir dalyvauja savotiškose apeigose drauge su kiškiais, meškom ir kalnų liūtais.

Jų visų tikslas pasiekti pie-

mens pašiūrę. Tai jaunas studentas (Michael Douglas), kuris padėjo palaidoti senelį. Jojo ieško policija ir isterikon įpuoluosi Samanthos globėja (Ellen Corby). Šioje vietoje nutrūksta puikūs gyvulių nuotykių ir prasideda motociklo ir automobilio lenktynės.

Stebint filmą ir publiką, kuriai šis filmas skiriamas — entuziastingus, džiaugsmu šaukiančius vaikus, iš jų reagavimo matyti, kur Disney studija "prašovė pro šalį". Jiems patiko visa, kas lietė gyvulius. Jie kikenė ir plojo liūtui, garsiai sėbiančiam pieną. Jiems patiko, kai jisai nešė gaidį ant savo nugaros. Atrodė, kad jie pamilo ir žvaigždės — Napoleoną su Samantha, tikrai įdomius vaikučius. Ypač Napoleonas — Johnny Whitaker buvo jiems visiems gerai pažįstamas iš televizijos sėkmingųjų serių "Family Affair". Slakuotas, raudonplaukis berniukas, labai gabus ir komiškas aktorius.

Tačiau mažiesiems žiūrovams visai be reikalo filmo gale įkištas pabėgęs protinis ligonis. Filmą taipgi nukenčia nuo gana atgyvenusių senoviskų pažiūrų ir

Prof. Mykolas Biržiška pastaraisiais savo gyvenimo metais Kalifornijoje. Š. m. rugpjūčio 24 d. suėjo 10 metų nuo jo mirties. (Žiūr. Kultūrinę kroniką) Nuotr. Daumanto Čibo

Lietuviai vokiškoje muzikos enciklopedijoje

Riemanno muzikos leksikono pirmasis papildomas tomas išėjo iš spaudos ir praeitą savaitę jau gautas Lietuvių muzikologijos archyve. Tomas apima nuo A iki K raidės, išleistas Schott's Soehne, Mainze, Vokietijoje. Tomas turi 698 pusl.

Šio muzikos leksikono pagrindiniai du tomai buvo išleisti anksčiau, apima visas raides. Trečiajame tome — muzikologija. Dabar išėjusiame ketvirtame tome yra prof. J. Žilėvičiaus paruošti aprašai: Br. Budriūno, K. Banaičio, J. Gaidelio, V. Jakubėno, A. Kuprevičiaus, Anna Kaskas. Idėti aprašai ir ryškiųjų naujojo meto Lietuvos muzikų, kaip pvz

Balsio, Dvariono, Griauzdės, Gruodžio, Juzeliūno, Karoso, Karnavičiaus, jo aprašas, matyt, paimtas iš kitataučių enciklopedijos, pavarde rašant Karnowitsch). Gaila, kad Lietuvos muzikų aprašuos, matyt, pagal okupantų reikalavimą, pažymėta, kad tai "litauisch — Sowjetischer" (lietuviškai sovietinis). Medžiaga iš Lietuvos parūpino Vilniaus konservatorijos profesorius Antanas Venckus. Šiame leksikone yra ir daugiau lietuvių aprašyta, pvz. Gražina Bacevičiūtė, M. Karlovičius šių tautybė nepažymėta.

Leksikonas sudarytas pedantiškai kruopščiai, dėstant suglaustai; įjungta net naujai rasta papildoma medžiaga apie M. Ciurlionį; o bibliografijoje net pažymėtos Gaudrimo, Savicko, Landsbergio, Bruverio studijos apie Ciurlionį.

Ypač gausi medžiaga surinkta apie pasaulinius kompozitorius, pvz. Bachą. Pažymėtina, kad, rašant apie mūsiškius, naudojama lietuviška rašyba, sudedant visus ženklus.

(J.P.)

Kai aš gaunu pinigų, perku knygas, o kas lieka, naudoju maistui ir drabužiams.

— Erasmus

Prof. J. Žilėvičius su vokiškuoju Muzikos leksikonu, kuriame rašoma ir apie lietuviškąją muziką bei jos kūrėjus.

dar labiau atsilikusių komentary. "Visai neproporcingai išpuistas vaikams "hippie" (Douglas) atvaizdas, ypač, kad tie jo plaukai, atrodo, greičiausiai nukirpti kokiame nors garsiaame Hollywoodo Mr. Don's Salone labai stilingai. Iš ilgesnių plaukų nebesprendžiame apie žmogų, ne visi jauni vyrai su ilgaisiais plaukais jau yra atgrasios pabaisos. Ir netgi Disney filmuose tokie faktai negali būti ignoruojami.

Austrijos mokyklose

Dr. Hans Reichman, Austrijos ambasadorius prie Vatikano, pareiškė, kad Austrija mokės atlyginimus visų Austrijoje esančių katalikų mokyklų mokytojams, nes "katalikų mokyklos yra naudingos ir jos yra pagalba valstybei". Anot jo, valstybės parama katalikų mokykloms yra protingas investavimas.

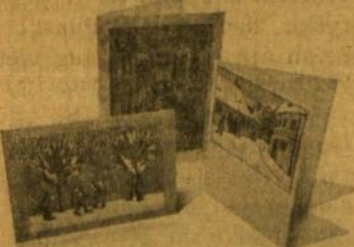
SKIEPAI PRIES SMEGENŲ UŽDEGIMĄ

JAV armijos tyrimo instituto gydytojai E. Gottschlich ir M. Arntstein sudarė skiepus prieš smegenų rėvės uždegimą — meningitą. Per paskutinius dvejus metus tie skiepai buvo panaudoti 300,000 asmenų ir nebuvo pastebėta jokių blogų antrinių padarinių. Tie skiepai ypač daug yra padėję kovoti su ta liga naujokų mokymo centruose, kur būdavo nemažai susirgimų.

PAULIAUS VI MINČIŲ KNYGA

Vatikanas išleido popiežiaus Pauliaus VI dokumentų knygą, pareiškimų rinkinį, turintį 421 psl. ir apimantį 1971 m. Kaina 5 dol.

Most holiday cards talk about peace, good will, and joy. UNICEF cards do something about it!

UNICEF cards provide badly needed food, medicines, and school supplies for the children of more than 100 nations. Many of them were designed by the world's most famous artists as a gift to UNICEF. Which is one reason UNICEF cards cost no more than ordinary greeting cards.

You're going to buy holiday greeting cards anyway. So why not buy them from UNICEF?

This year, when you send greetings to a friend, send a little hope to a child.

For your free color brochure listing UNICEF card selections, write: UNICEF Greeting Cards, Dept. GC, 331 East 38th Street, New York, N.Y. 10016.

GĖLĖS

Vestuvėms, banketams, laidotuvių ir kitokios progoms
BEVERLY HILLS GELYNĖ
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikais visas mūsų apylinkes. Dekojame jums už mūsų parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti jums naudingi ir ateityje.
Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

5%
All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly

MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4470

6%
2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

VADOVAS SPAUDOS BENDRADARBIAMS

Yra išleistas "Writer's Guide", kuris duoda sąrašą 70-ties katalikų periodinių leidinių ir leidėjų, priimančių straipsnius, beletistiką ir meno kūrinius. Leidinį galima gauti kreipiantis adresu: The Catholic Press Association, 432 Park Ave., South, New York, N. Y. 10016. Kaina 1 dol. Leidinys informuoja, kokio pobūdžio rašiniai pagėdaujami ir kiek už juos atlygina.

AKTORE MEDALYJE

Jungtinių Tautų Maisto ir agrikultūros organizacija, kurios centras Italijoje, išleido medalį, kuriame Romos žemdirbių deivė Ceres pavaizduota Sophia Loren paveikslu.

Liberalas yra tas, kuris atiduoda tai, ko pats neturi; konservatyvis yra tas, kuris pasilaiko tai, ką turėtų atiduoti.

— St. S. Wise

FRANK'S TV and RADIO INC.

6240 SO. HALSTED STREET TEL. CA 5-7252
DUDELIS PASIRINKIMAS IVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gera skonį

riską perka pas Lieponi

LIEPONIS

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI FURNITURE CENTER INC.

Marquette Pk. 6211 So. Western. PR 8-5875

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9-00 iki 9-30 Kitom dienom nuo 9-00 iki 6-00 val. vak. Sekmad. atdara nuo 12 v. iki 5 v. popie.

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME — TEVAS IR SŪNUS —

TRYS MODERNIOS KOPLYCIOS

2533 West 71st St. Tel. GROvehill 6-2345-6

1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIK & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

TRYS MODERNIOSKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

EUDEIKIS

DOMYDAS P. GAIČAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktorai

Trys Modernioskos Kopolyčios

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

1665-07 South Hermitage Avenue

Telefonas — YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių (Direktorių) Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNOS

3314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4416

PETRAS BIELIONAS

1348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-357

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-340

POVILAS J. RIDIKAS

1354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-191

JURGIS F. RUDMIN

4319 S. LITUANICA AVE. Tel. VArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE. CICERO ILL. Tel. OLympic 2-100

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5988

PACIFIKO LEGENDŲ KELIAIS

Išplaukėm iš Sydnejaus "Šiaurės Zvaigžde", ne tais keliais, kuriais prieš dvidešimt metų atvykome į Australiją, ir ne tais, kuriais Anglijos nusikaltėliai už pavogtą vištą ar duonos kepaluką buvo gabenami žiauriam likimui baisiais laiveliais į baisesius kalėjimus. Mes plaukėme prabangišku anglų laivu į rytus. Vis tolyn į rytus, kol pasidarė mažytis taškas Pietų Pacifiko vandenynse.

Naujoji Zelandija

Australijos žemynas išnyko melsam rūke. "Šiaurės Zvaigždė" skynė kelią per audringą Tasmanijos jūrą. Plaukėme dieną ir kitą, pasitikdami saulę, bet aplink buvo vien vanduo. Kur žemė?

Pradžioje ir buvo vien tik vanduo. Didžiulės masės vandens, nuo Ozio Rago iki Pietų Afrikos.

Vieną dieną trys broliai, nieko nesakydami savo jauniausiam broliai Maui, pabėgė iš laivų į jūrą. Jau buvo toli nuo laivo, kai staiga iš dangaus nusileido žuvėdra ir nutūpė laivelio gale. Sudeiavo broliai, nes jie gerai žinojo, kas yra šis nekvietasis svečias. Tai jauniasis brolis Maui, kuris kalbėjo pavirsti bet kokių paukščių. Ir tikrai, nukrito plunksnos viena po kitos, ir laivelio gale broliai išvydo jauniausiąjį, nuo kurio bandė pabėgti.

Broliai nutarė grįžti atgal į savo salą ir išlaipinti Maui ant kranto. Bet Maui burtų pagalba didino ir didino vandens plotą, kol gimtoji sala visai išnyko, ir jų laivelis suposi tuščiuose Pacifiko vandenynse.

Sutrikę broliai ėmė žvejoti. Žuvies buvo gausu. Jie greitai pripildė žuvis savo laivelį. Vyriausias brolis pareiškė, jog laikas būtų grįžti namo, bet Maui pasipriešino. Jis dar ne nepradėjęs žuvalti! Kai broliai paklausė, kokią meškerę jis atsinešęs, Maui parodė meškerę su stebuklingu kabliuku, padarytu iš prosenelio žandikaulio. Tai buvo įmantriai susukta meškerė su kabliuku, papuoštu paua kriauklėmis ir šuns plaukų kuokštelėmis. Paklaustas, ką panaudos žuviai prisivilioti, nieko neatsakęs, nutraukė savo ausį, užkabino ją ant kabliuko, imetė meškerę į vandenį ir uždainavo prosenelių žūklės dainą.

Staiga meškerė įsitampė. Maui kažką pagavo! Tyliai uždainavo kitą dainą, prašydamas dievų, kad jam pagelbėtų ištraukti laimikę. Broliai buvo apimti siaubu. Nepaprastą žuvį Maui pagavo, geriau ją paleistų! Bet šis atsakė: "Ką Maui pagauna, tai to jau nepaleidžia."

Pagalau Maui ištraukė magišką kablį, ant kurio buvo užsikabinusi jūrų pabaisa Te-Ika-Maui, didžiulė žuvis, kuri yra ne kas kita, o Naujosios Zelandijos šiaurinė sala!

Trečią dieną ir mes ją pamatėme nuo laivo aukštumų. Gulė sau Maui žuvis Pietų Pacifike ir alsuoja karštais geizeriais. Reinga ir šiaurės iškyšulys —

AVA SAUDARGIENĖ

tai jos uodega, Egmont Point ir Rytų iškyšulys — tai jos pelėkai. Tongarino kalnai — jos širdis, Taupo ežeras — jos pilvas, Vairarapa ežeras — jos akis, o Wellington — jos burna. Kalnų nuotrupos, salos ir salelės išmėtos aplink — tai žuvis kūno gabaliukai, nubyrėję, žuviai vartantis mirties konvulsijose, kai Maui ją plovė.

Manoma, kad 12-14 šimtmetyje N. Zelandijoje apsigyveno Polinezijos gentys, atnešusios čia savo gražias legendas ir savo gyvenimo papročius. O pirmasis europietis, pasiekęs N. Zelandiją, buvo olandas Tasman (1642), kuris pietinę salą pavadino Staaten Landt, manydamas, kad tai yra pietinio kontinento dalis. Ir tik vėliau, apiplaukęs abi salas, davė joms vardą Nova Zeelandia. Kapitonas Cook, 1769 m. čia atplaukęs, formaliai salas paskelbė Britų imperijos nuosavybe.

N. Zelandija su pustrėčio milijono gyventojų, šiandien yra

Baltąją Zelandiją sukūrė angalai. Turtingi lordai čia įsteigė didžiules farmas, importavę į tuščias, be jokios gyvūnijos salas avis, galvijus, elnius, kralikus. Taip pat nedaug buvo augmenijos. Augo viena kita rūšis eglių ir pušų, Zelandijos eukaliptai ir jarra, agavos ir orchidėjos. Todėl ir augalus teko importuoti. Turtینگame dirvožemy kiekvienas augalas lengvai prigijo ir greitai augo. Kalifornijos raudonmedžiai per 20 metų čia pasiekia pilno ūgio.

Lietuviški beržai taipgi rado čia sau tėvynę ir puošia parkus bei kelius Te-Iki-Maui salose.

Rotorua — gyvas ugniakalnis

Prieš 600 metų Polinezijos gentis Maori apleido savo gimtąją salą ir mažomis baidarėmis išplaukė į plačius vandenynus. Po ilgų, audringų dienų priplaukė žemę, kur Maori išsitraukė savo laivelius ant kranto. Tai buvo fiordų išraižyta, kalnų apsupta sala Te-Iki-Maui. Juos pasitiko šalti Pietų užgalio vėjai ir tyla, o tuščios, pilkos kalvos — nesvetingumu. Tolumoje baltuojanti kalno viršūnė žavėjo savo

Milda Memėnaitė (kairėje) ir Aldona Laikienė modeliavo Putnamo seselių rėmėjų ruošiamąją madų parodoje rudenį.

(Vyt. Račkausko nuotr.)

savarankišką. Jos sostinė Wellington yra tarp pietų ir šiaurės salų, žavingoje įlankoje, kurią supa aukšti kalnai. Didžiausias miestas yra Auckland pačioje šiaurėje. Tai turtingiausias ir europietiškausias Zelandijos miestas Wellington yra turistų atvykimo punktas, bet Auckland yra centras. Iš čia vykstama į kalnus, pajūrio kurortus ir Rotorua — Maori žemę, kur požemy uždarytas ugniakalnis šildo Polinezijos kilmės zelandiečius.

blizgesiu ir dvelkė žvarbiu salčiu.

Buvo šalta, labai šalta Tahiti saulės išleptiems Maori. Jų vadas Ngatoro nuvedė juos į šilumą, paukščių balsais skambančius. Kur praedamas jis treptelėjo koją, ten ištryško skaidrus vandens šaltinis, kur palietė ranka, ten apsigyveno gerosios laumės. Vieną ūkanotą dieną jie pasiekė Taupo ežerą ir sustojo čia poilsui.

Pavergtų tautų moterų reprezentantės Pavergtų tautų savaitės minėjime prie Šv. Patriko katedros, New Yorke.

Prasiskleidė debesys, ir tolumoje sublizgėjo Tongarino kalnas visoje didybėje. Ngatoro širdyje gimė karštas noras pasiekti jo viršūnę ir sužinoti, kas joje slepiasi. Liepęs savo gimines žmonėms laukti pakalnėje ir nevalgyti, kol jis sugrįšias, nes jų pasninkavimas pagelbėsias jam sunkioje kelionėje. Tai pasakęs, išėjo savo tarno Aurohoe lydidas.

Ngatoro ir Aurohoe ėjo greitai. Absoliučios tylos nepertraukė net paukščių šūlbėjimas. Buvo tuščia, jokio žvėrelio! Arčiau kalno viršūnės vienišų keleiviu kvapas kilo baltu debesiu. Rankos ir kojos nušalo. Nuovarois pakirto jėgas. Aurohoe kelis kartus sukrito, bet Ngatoro jį vis ragino, aiškindamas, kad dideli darbai atliekami tik per didelius vargus. Tačiau Aurohoe nesumrato jo žodžių, nes jo širdis buvo jau užšalusi.

Saulė pasislėpus, šaltis, išdžiovinęs juos kūnus, naversdamas juos trioniomis šakelėmis. Baltojos viršūnės papėdėje keleiviai visai sukrito ir daugiau nejudėjo.

Pasilikę pakalnėje jų draugai, dvi dienas sekę savo vado ir jo tarno sunkią kelionę, navoro ir išalko. Trečia diena, jau nematydami dviejų žmonių taškų prie baltosios kalno viršūnės, nutarė jų nelaukti. "Jie žuvo ir nebesugrįš", nusprendė ir, alkio nagams draskant vidurius, ėmė valgyti. Taip Maori giminė išdavė savo vadą.

Jo žmonėms valgant, šaltis ir didelis nusiminimas suleido nagus į vado širdį. Sukritęs prie baltojo kalno viršūnės, jis šaukė: "Kas ten yra? Ar tu čia?"

Kęsi patalbos savo seseris, nusi-likusias tolimoje Havaiki: "Prisiųskite ugnies mane sušildyti, o Kuva, o Haunaroa! Pietų vėjas mane sušaldė!"

Išgirdo jo malda seseris tolimoje Havaiki ir nėsaukė ugnies demonus Te Pupu ir Te Hoata. Ugnies demonai šoko į vandenį.

na, pro baisų jūros slibiną nu-
plaukė į Vakaari ir uždegė šią
mažą salą. Vėl pasinėrė ir nu-
širdyje gimė karštas noras pa-
siekti jo viršūnę ir sužinoti, kas
joje slepiasi. Liepęs savo gim-
inės žmonėms laukti pakalnėje ir
nevalgyti, kol jis sugrįšias, nes
jų pasninkavimas pagelbėsias
jam sunkioje kelionėje. Tai pa-
sakęs, išėjo savo tarno Auro-
hoe lydidas.

Ngatoro ir Aurohoe ėjo grei-
tai. Absoliučios tylos nepertrau-
kė net paukščių šūlbėjimas. Bu-
vo tuščia, jokio žvėrelio! Arčiau
kalno viršūnės vienišų keleiviu
kvapas kilo baltu debesiu. Rankos
ir kojos nušalo. Nuovarois
pakirto jėgas. Aurohoe kelis
kartus sukrito, bet Ngatoro jį
vis ragino, aiškindamas, kad di-
deli darbai atliekami tik per di-
delius vargus. Tačiau Aurohoe
nesumrato jo žodžių, nes jo šir-
dis buvo jau užšalusi.

Saulė pasislėpus, šaltis, iš-
džiovinęs juos kūnus, naversdamas
juos trioniomis šakelėmis. Balto-
jos viršūnės papėdėje keleiviai
visai sukrito ir daugiau nejudė-
jo.

Pasilikę pakalnėje jų draugai,
dvi dienas sekę savo vado ir jo
tarnų sunkią kelionę, navoro ir
išalko. Trečia diena, jau nema-
tydami dviejų žmonių taškų
prie baltosios kalno viršūnės,
nutarė jų nelaukti. "Jie žuvo ir
nebesugrįš", nusprendė ir, alkio
nagams draskant vidurius, ėmė
valgyti. Taip Maori giminė išda-
vė savo vadą.

Jo žmonėms valgant, šaltis ir
didelis nusiminimas suleido na-
gus į vado širdį. Sukritęs prie
baltojo kalno viršūnės, jis šau-
kė: "Kas ten yra? Ar tu čia?"

Kęsi patalbos savo seseris, nusi-
likusias tolimoje Havaiki: "Pri-
siųskite ugnies mane sušildyti, o
Kuva, o Haunaroa! Pietų vėjas
mane sušaldė!"

Išgirdo jo malda seseris toli-
moje Havaiki ir nėsaukė ugnies
demonus Te Pupu ir Te Hoata.
Ugnies demonai šoko į vandenį.

Na, pro baisų jūros slibiną nu-
plaukė į Vakaari ir uždegė šią
mažą salą. Vėl pasinėrė ir nu-
širdyje gimė karštas noras pa-
siekti jo viršūnę ir sužinoti, kas
joje slepiasi. Liepęs savo gim-
inės žmonėms laukti pakalnėje ir
nevalgyti, kol jis sugrįšias, nes
jų pasninkavimas pagelbėsias
jam sunkioje kelionėje. Tai pa-
sakęs, išėjo savo tarno Auro-
hoe lydidas.

Ngatoro ir Aurohoe ėjo grei-
tai. Absoliučios tylos nepertrau-
kė net paukščių šūlbėjimas. Bu-
vo tuščia, jokio žvėrelio! Arčiau
kalno viršūnės vienišų keleiviu
kvapas kilo baltu debesiu. Rankos
ir kojos nušalo. Nuovarois
pakirto jėgas. Aurohoe kelis
kartus sukrito, bet Ngatoro jį
vis ragino, aiškindamas, kad di-
deli darbai atliekami tik per di-
delius vargus. Tačiau Aurohoe
nesumrato jo žodžių, nes jo šir-
dis buvo jau užšalusi.

Saulė pasislėpus, šaltis, iš-
džiovinęs juos kūnus, naversdamas
juos trioniomis šakelėmis. Balto-
jos viršūnės papėdėje keleiviai
visai sukrito ir daugiau nejudė-
jo.

Pasilikę pakalnėje jų draugai,
dvi dienas sekę savo vado ir jo
tarnų sunkią kelionę, navoro ir
išalko. Trečia diena, jau nema-
tydami dviejų žmonių taškų
prie baltosios kalno viršūnės,
nutarė jų nelaukti. "Jie žuvo ir
nebesugrįš", nusprendė ir, alkio
nagams draskant vidurius, ėmė
valgyti. Taip Maori giminė išda-
vė savo vadą.

Jo žmonėms valgant, šaltis ir
didelis nusiminimas suleido na-
gus į vado širdį. Sukritęs prie
baltojo kalno viršūnės, jis šau-
kė: "Kas ten yra? Ar tu čia?"

Visa ši žemė priklauso Mao-
rams, kaip Ngatoro palikimas.
Jie čia įsikūrė apie Taupo ežerą.
Maori kaimo centras tai susi-
rinkimų salė ir maisto klėtis.
Abu pastatai įspūdingai deko-
ruoti medžio drožiniais, papuoš-
tais žibantių kriauklių akimis.
Ornamentai yra geometrinių
formų. Tradiciškai jie nepasi-
keitę nei raiziniuose, nei pie-
niuose, tetuatuotose, nei audi-
niuose. Dominuojanti papuoši-
mų figūra yra žmogus. Raudo-
no medžio žmogeliai, žibantių
kriauklių akimis, užima strate-
ginę poziciją prie durų, prie
vartų ir ant tvorų. Išliktu lie-
žuviu jos baido plktuosius de-
monus, kurie, jei nepasisaugo-
tum, galėtų labai pakenkti
žmonėms ir gyvuliams.

Klėtis statoma ant ankštų
stulpų, kad insektai negalėtų
prieti prie maisto. Vadas turi
savo atskirą klėtelę, kuria, tarp
kitų puošnių ornamentų, dabina
vyro ir moters (vado ir jo žmo-
nės) figūras, pastatytose prie
durų šonu.

Maori gyvena bendruomeninį
gyvenimą. Miega bendrose pa-
talpose, pastatytose iš medžio.
Tik vadas ir jo šeima turi sau
atskirą pastogę. Jokių baldų ne-
vartoja, miega ant grindų, pa-
metę šakų ar lapų ir anų jų na-
tieses kilimėlių, suminta iš žolių.
Valzoma atvirame ore. Susir-
kimai ir pramonės vyksta bend-
ruomenės salėje. Maori labai
higieniški, švarūs. Kiekvieną
rytą visa giminė, nežiūrint ly-
ties ir amžiaus, maudosi bend-
rose maudyklėse. Saulė lei-
džiantis ir vėl visi maudosi. De-
ka karštų, mineralinių maudyk-
lių, jie yra labai sveikieji žmonės
ir nepažeista reumatinių ligų.

Nuostabiausias reginys jų
kaimė, tai kiekviename žinesny-
je užtinkami karšti geizeriai ir
mažytiniai ugniakalniai, apie ku-
riuos susikrauna verdančios la-
vos krateriai. Rotorua mieste-
čioje skambų Rotorua vardą.

Radau aš jas šiaurinėje Ze-
landijos saloje, vietovėje, turin-
čioje skambų Rotorua vardą.

Na, pro baisų jūros slibiną nu-
plaukė į Vakaari ir uždegė šią
mažą salą. Vėl pasinėrė ir nu-
širdyje gimė karštas noras pa-
siekti jo viršūnę ir sužinoti, kas
joje slepiasi. Liepęs savo gim-
inės žmonėms laukti pakalnėje ir
nevalgyti, kol jis sugrįšias, nes
jų pasninkavimas pagelbėsias
jam sunkioje kelionėje. Tai pa-
sakęs, išėjo savo tarno Auro-
hoe lydidas.

Ngatoro ir Aurohoe ėjo grei-
tai. Absoliučios tylos nepertrau-
kė net paukščių šūlbėjimas. Bu-
vo tuščia, jokio žvėrelio! Arčiau
kalno viršūnės vienišų keleiviu
kvapas kilo baltu debesiu. Rankos
ir kojos nušalo. Nuovarois
pakirto jėgas. Aurohoe kelis
kartus sukrito, bet Ngatoro jį
vis ragino, aiškindamas, kad di-
deli darbai atliekami tik per di-
delius vargus. Tačiau Aurohoe
nesumrato jo žodžių, nes jo šir-
dis buvo jau užšalusi.

Saulė pasislėpus, šaltis, iš-
džiovinęs juos kūnus, naversdamas
juos trioniomis šakelėmis. Balto-
jos viršūnės papėdėje keleiviai
visai sukrito ir daugiau nejudė-
jo.

Pasilikę pakalnėje jų draugai,
dvi dienas sekę savo vado ir jo
tarnų sunkią kelionę, navoro ir
išalko. Trečia diena, jau nema-
tydami dviejų žmonių taškų
prie baltosios kalno viršūnės,
nutarė jų nelaukti. "Jie žuvo ir
nebesugrįš", nusprendė ir, alkio
nagams draskant vidurius, ėmė
valgyti. Taip Maori giminė išda-
vė savo vadą.

Jo žmonėms valgant, šaltis ir
didelis nusiminimas suleido na-
gus į vado širdį. Sukritęs prie
baltojo kalno viršūnės, jis šau-
kė: "Kas ten yra? Ar tu čia?"

į tokias vietas įstatyti skardos
vamzdžiai garams surinkti, kad
nenudegintų praieiviams kojų.
Maori gyvenamuose plotuose
viskas palikta natūraliam sto-
vyje. Čia iš sukietėjusios lavos
uolynų muša aukšti geizeriai,
čia bedugniai verdančio van-
dens prūdai, kurie požeminiais
tuneliais jungiasi su ežerų ir nu-
leidžia galybę vandens.

Verdantių geizerių jėga var-
tojama virimui. Maori apveda
akmenų žiedu mažą garų srovę,
įtaiso kryžminius pagalius, ant
jų sustato puodus bulvių, darž-
vių, žuvis ar padeda skardą su
paruoštomis bulketėmis, užden-
gia iš virsaus marška ir, žiūrėk,
už valandos — viskas išvirta!
Maori didžiujasi, kad jie pir-
mieji išradę garo virtuvę. Gei-
zeriai čia dar pajungti elektros
jėgą, šildymui ir gydymui.

Nors dar ir šiandieną vadas
užima pirmąją vietą Maori
bendruomenėje, jų gyvenim-
as vis dėlto daug kur pasikei-
tė ir vis keičiasi. Jaunoji karta
jungiasi į baltųjų zelandiečių
bendruomenę, statosi namus
miestelyje, dirba visose ekon-
ominio ir socialinio gyvenimo sri-
tyse. Jaunieji atitolo nuo senų
tikėjimų, užmiršo protėvių at-
neštas legendas ir tarp savęs
daugiausia kalbasi jau angliš-
kai. Senesnieji gi kalba savo
protėvių kalba ir yra patenkin-
ti savo kukliu gyvenimu ugni-
akalnio dievo šildomoje žemėje.

I Zelandijos kultūrinį gyvenim-
ą Maori atnešė savo šokus,
dainas, audinius ir drožinius. O
masė turistų gėrisi jų poline-
zišku menu ir naudojasi gydan-
čiomis, moderniškai įrengtomis
maudyklomis.

(Bus daugiau)

IŠ MOTERŲ PASAULIO

* Emilija Vilimaitė, mokytoja ir visuomenės veikėja, su brolio šeima atstogauja Maine valstybėje — Kennebunkpore. Žada dar aplankyti Cape Cod ir Bostoną.

* Architektė Bronė Lukštal-
tė - Kivienė išskrido su savo
vyru arch. Jonu rugpjūčio 22
d. į Paryžių keletai mėnesių su-
pažindinti prancūzų architektus
na ir supažinti su prancūzų archi-
tektų sąjunga. Jų turimą
Paryžiuje, Prancūzijoje, įstaigą.

* Lietuvė, aplankiusi savo gi-
mines okupuotoje Lietuvoje ir
pamačiusi sovietų daromas
skriaudas tėvynėje, jų atneštą iš
rytų biurokrazizmą, netvarką ir
nežmonišką gyvenimą, reagavo.
taip: "Parvažiavusi Chicago,
pabučiavusi tėvelį į žandą ir pa-
dėkosiu, kad mane išvežė iš bol-
ševikų vergijos."

Lietuvių dailininkių draugijos Chicagoje valdyba. Iš kairės į dešinę: Aldona Labokienė — sekretorė, Rija Ambrozaitienė — išdinkinė, Vanda Balukienė — pirmininkė ir Zita Sodeikienė — spaudos vedėja.

Nuotr. V. Noreikos